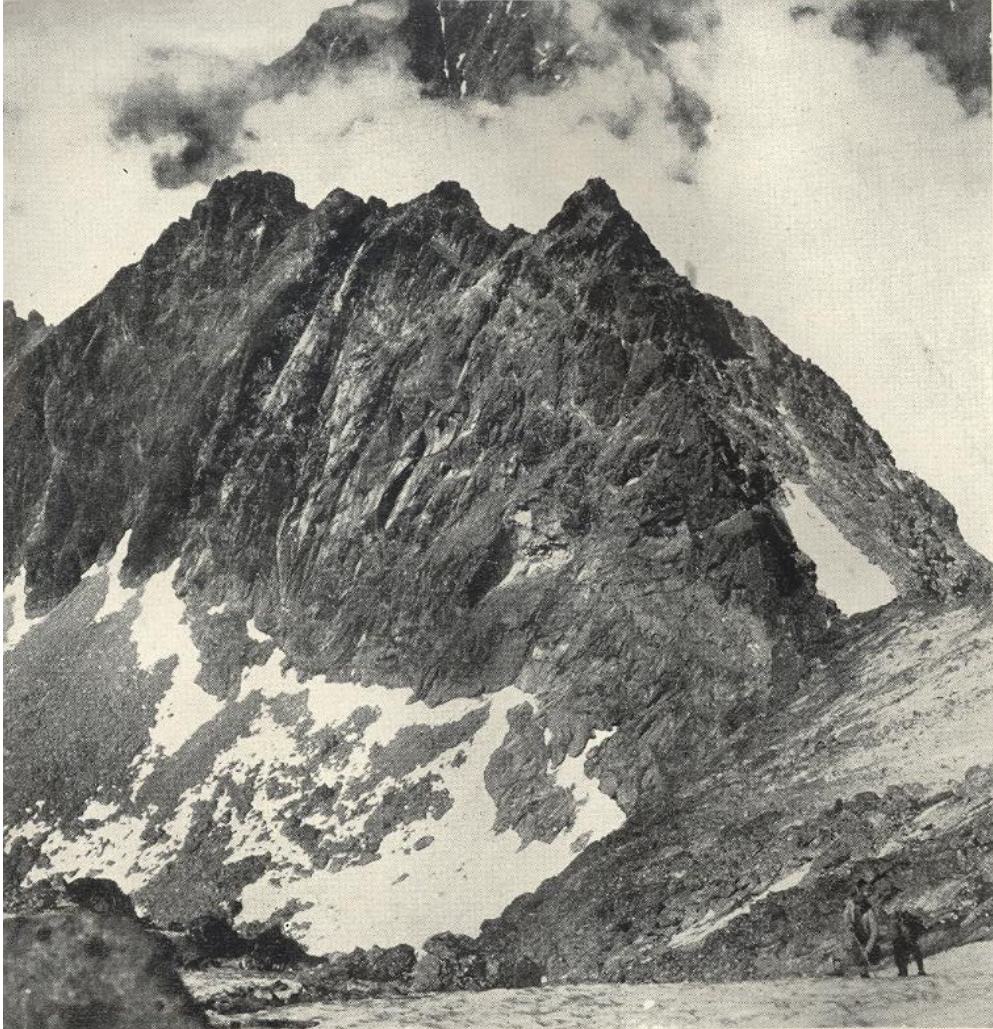

HOROLEZEC

1

*čtrnácté
vydání.*

SNÍMKY NA OBÁLCE:

1. strana: *Slanění zakončuje výstup (Snímek Mišo Horevaj)*
2. strana: *Při výstupu na Velkou Vysokou vidíme Kopky a Satana (Snímek V. Heckel)*
3. strana: *Výstup na Svatováclavskou věž patří mezi nejtěžší (Snímek V. Pacina)*
4. strana: *Vstříc ledové kráse (Snímek Ladislav Sitenský)*

OBSAH: Dr. Ota Jelínek: Do nové sezóny — Antonín Veverka: Proč chodím rád do hor — RNDr. Jiří Ksandr: Horolezectví a přírodní vědy — petrografie — Dr. Josef Štyrsa: Kamarád ze skal — Ivan Sitař: Moskevští horolezci u nás — Ivan Bajo: Pillier nepustil — Bohumil Sýkora: Jednotná pravidla pro »písaře«? — René Torn: Čistota lezení — P. Vavro: Poznámky k poznámkám — Horolezecká sezóna 1957 za hranicemi — Dr. Miro Rozehnal: Velehorská praxe — Ivan Bohuš: Návštevnost Pyšného štítu — Julius Andráši: Poľská časť Vysokých Tatier — Z nových knih — Horolezecké zajímavosti — Zprávy z oddílů

DO NOVÉ SEZÓNY

Dr. OTA JELÍNEK,
předseda sekce horolezectví ČSTV

Když jsme téměř před půldruhým rokem stáli na prahu naší jednotné dobrovolné tělovýchovné organizace a uvažovali jsme, jaké postavení v ní bude zaujímat horolezectví a jakým směrem se bude vyvíjet, bylo nám jasné, že je zde několik zásadních otázek, které si žádají řešení, jestliže se má — a o tom jsme byli přesvědčeni — horolezectví opravdu organicky včlenit do našeho systému tělesné výchovy. Přes nepopiratelné úspěchy jak bouřlivého růstu, kdy se naše řady během 10 let více než zpteronásobily, tak význačného vzestupu výkonnosti, který nám zajistil po druhé světové válce první místo ve Vysokých Tatrách a v posledních letech dobrý nástup do zahraničních velehor, byly zde i některé nedostatky, které měly svůj původ jednak ve všeobecných nedostatcích naší tělesné výchovy, jednak pramenily z některých zvláštností našeho sportu. Tato skutečnost vedla při nastalých organizačních změnách mnohdy k tomu, že rámcová linie, kterou jsme si dali, nebyla jak v některých oddílech, tak v některých krajských sekcích a někdy i v samotné ústřední sekci, kde bylo třeba některé problémy hlouběji a podrobněji rozpracovat, důsledně realizována. Tento stav se odrazil i na posledním plénu horolezecké sekce, které ve svých směrnících pro další práci znovu potvrdilo správnost linie a ukázalo cestu k jejímu uskutečnění.

O které otázky zde především šlo a jak jsme dnes daleko s jejich řešením? Především je to otázka ideového obsahu horolezectví, jeho funkce v socialistické tělesné výchově a v dnešním životě vůbec a z toho vyplývající jeho postavení v ČSTV. Zde jsme našli správné místo mezi sporty, správně bylo poukázáno na to, co máme společného s turistikou a v čem se od ní lišíme. To vše však zůstává jen jaksi na povrchu. Většinou zatím jsme neuměli opravdu splynout s tělovýchovným hnutím, zůstáváme odtrženi od ostatního tělovýchovného života, nevnášíme do jednot to, co je specifické pro náš sport, to, čím bychom mohli obohatit ideově a kulturně výchovný jejich život. Zíjeme většinou v oddílech sami pro sebe. Tato izolace svádí k samoúčelnosti, brání intenzivnějšímu pronikání ideologie socialistické tělesné výchovy do horolezectví, šíření vědeckého světového názoru a ztěžuje tak boj proti nesprávným idealistickým názorům, nesprávně chápanému romantismu, individualistickým výstřelkům, únikovosti, živelnosti v práci a jiným pozůstatkům z doby, kdy horolezectví bylo výsadou majetných tříd. Těto ideově výchovné práci zůstali jsme zatím velmi mnoho dlužni právě tak jako propagačně kulturní práci mezi naší veřejností, která — jak ukazuje návštěva horolezeckých filmů, zvláště pak filmu »Dobyť Mount Everestu« a poptávka po starší i nově vydávané horolezecké literatuře — projevuje o horolezectví veliký zájem. Tento zájem, jakož i významné kulturně výchovné hodnoty horolezectví jsou zatím zcela nedoceny a jen v nepatrné míře je jich využíváno.

V druhé řadě je to otázka výkonu a výkonnosti v horolezectví. Mnozí stavějí výkon do pozadí, je pro ně něčím nepodstatným, druhořadým. Přeceňují ideový obsah horolezectví a neuvědomují si, že horolezectví lze uskutečnit jen výkonem, že všech vysokých výchovných jeho hodnot, jeho velkého etického a estetického bohatství lze plně využít jen výkonem, výkonem relativně nejvyšším vzhledem ke schopnostem. Vždyť podstata horolezectví, jeho výchovná hodnota, jeho krása i radost tkví v překonávání sama sebe, v překonávání řady vnitřních zábran, pohodlnosti, strachu, slabosti, únavy. Je proto třeba v celé naší práci směřovat vždy k relativně nejvyššímu výkonu a výkonnosti, stupňovat fyzickou i technickou úroveň našeho členstva, sledovat růst výkonnosti a mít o něm přehled.

Je to tím důležitější dnes, kdy se nám v širší míře ukazují reálné perspektivy zájezdů do tak náročných velehor, jako je Kavkaz. Prostředky k tomuto cíli jsou soustavně plnění výkonnostních tříd, jejichž náplň — tak jak byla zveřejněna v minulém roce — již plně vyhovuje zvláštnostem našeho sportu, a příklad našich předních lezců v celostátním i v krajském měřítku, kteří přirozeně nejen potřebují, ale i zasluhují zvláštní péči.

Jestliže máme dosáhnout tohoto cíle v plné šíři, musíme nezbytně postavit nejen svou výchovnou, ale i učebně metodickou práci, a to v nejnižších složkách a při všech příležitostech na vyšší úroveň. Musíme z naší učebně metodické práce vymýtiti obvyklou živelnost, postavit si každoročně na všech stupních konkrétní úkoly, dát své celoroční činnosti jasný plán, každou akci řádně promyslet, důsledně připravit a provést, její provedení i dosažené výsledky vždy hned kriticky zhodnotit, vytknout chyby a nedostatky proto, abychom si z nich vzali poučení pro další práci. Tento způsob práce klade přirozeně zvýšené nároky na naše cvičitele. Je proto třeba věnovat jim zvýšenou péči. První krok byl již učiněn prověrkou cvičitelů. Druhým krokem musí být systematické a důsledné sledování jejich práce oddílem, krajskou i ústřední sekci. Jen tak zjistíme, kde máme slabiny, čemu je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Touto cestou dosáhneme nejen zvýšení úrovně našeho horolezectví, ale zvýšíme i bezpečnost. Horolezectví nese s sebou ve větší míře než většina sportů určité riziko. Zkušenost nás učí, že relativně nejvíce nehod je při průměrných výkonech; z největší části proto, že pozornost a péče nebývá při nich dostačující. Odpovědný ukázněný přístup ke všem podnikům lze vychovat v lidech jen cílevědomou systematickou celoroční ukázněnou prací. K té musí směřovat všechno naše snažení.

I když jsme si vědomi toho, že horolezectví nemůže být u nás masovým sportem, neznamená to, že bychom neměli na zřeteli rozšíření naší členské základny. Dnešní stav — jak již bylo podotknuto — je zhruba pětinašobkem proti stavu před druhou světovou válkou. Tato skutečnost ukazuje dostatečně, že po všech stránkách jsou u nás příznivé podmínky pro jeho rozvoj. Naš společenský řád dnes umožňuje každému věnovat se horolezectví. Naše krásné pískovcové a vápencové skály skýtají výbornou příležitost k výcviku. Vysoké Tatry dávají každému možnost, aby vyrostl v lezce vynikajících kvalit a připravil se pro další cíle v ostatních velehorách. To vše nás zavazuje k tomu, abychom propagovali krásy a výchovné hodnoty horolezectví a rozšiřovali své řady, zejména tam, kde jsou pro to dobré předpoklady. Tento úkol je však zvláště odpovědný tehdy, jestliže se obracíme k mládeži do 18 let. Povaha horolezeckého sportu je taková, že jeho systematické provozování vyžaduje psychicky i fyzicky plně vyspělý organismus a vysoký smysl pro odpovědnost vůči sobě i vůči kolektivu. To však nikterak neznamená, že by horolezectví nemělo co dát mládeži. Naopak, svým ideovým obsahem, svým zaměřením k horám a přírodě, svými hluboce lidskými vztahy, které vytváří, svými romantickými a dobrodružnými prvky, svými požadavky na odvalu, statečnost, tím vším působí na mládež velmi přitažlivě a také výchovně, i když nepůjde zatím o systematické zvyšování výkonnosti — s tím začínáme až po 18 letech — nýbrž jen o průpravu po technické stránce, seznámování se s horským prostředím a zejména o výchovu. Zásadně je dnes v této otázce jasno. Jde však o práci velmi složitou, obtížnou a náročnou, která vyžaduje od těch, kdož se do ní dají, velkou dávku osobní obětavosti. Dát směrnice pro tuto práci, ukázat správné její formy, to je nejbližším a jedním z hlavních úkolů.

Ukázali jsme si zde hlavní problémy a směr pro jejich řešení. Nyní je třeba, aby se z tohoto hlediska přistupovalo k práci, věci se domýšlely do hloubky s uvážením všech i širších souvislostí, aby se na všech stupních řešily jednotně a naše úsilí se netříštilo. Jen tehdy splníme to, co od nás naše tělesná výchova očekává, a prospějeme tak nejlépe československému horolezectví.

Proč chodím rád do hor

ANTONÍN VEVERKA

V tomto roce se dožívá významného životního jubilea 50 let aktivní horolezec a známý publicista Antonín Veverka. Všichni horolezci a přátelé horské přírody mu přejí do dalších let hodné úspěchů. Přinášíme ukázkou z jeho posledních prací, která dává nahlédnout do nitra nadšeného ctitele hor.

Abych vystupoval na vrcholy hor nebo na horské hřebeny a shlížel na všechny ostatní hory, hřebeny, lesy, paseky, údolí a roviny své spanilé vlasti. Abych tam nahoře v hučícím větru nebo v osvěžujícím větru či v laskajícím vánku nebo v podivně nezvyklém tichu naslouchal mnohotvárným hlasům lůbezne mateřštiny z blízkých i vzdálených koutů rodné země. Abych se tam nahoře dal omámit krásou našich hor, abych očima mohl obejmout »zemský ráj« v celé jeho délce a šířce. Abych shora uviděl všechnu tu barevnou mozaiku našich průmyslových měst a družstevních vesnic, abych v pohledu na drahou vlast viděl i národ, viděl jeho dlouhou a slavnou minulost, jeho socialistickou přítomnost, abych mu přál nejkrásnější budoucnost a řekl si: »Až sestoupíš, staneš se sám lepším, pilnějším a užitečnějším synem této vlasti.« Abych tam na horách viděl změněné, lepší, laskavější, přívětivější a pěkně se vyjadřující lidi. Protože na horách nepotkáváme nenávisť, sobectví a hněv, protože tam vládne závořilost, ochota, solidarita, družnost, kamarádství a láska. Protože tam nahoru, blíž k slunci, vystupují jen dobří lidé a mně je mezi nimi dobře.

Krásu turistických toulek a zážitky z nich se pokusili vyjádřit už mnozí milovníci přírody a zároveň mistrí slova, ale pochybuji, že se jim podařilo povědět nebo napsat vše tak, jak to na svých cestách zažili.

První vzrušující chvíle dovede připravit už vyhledávání nové túry, její

„...abych shlížel na všechny ostatní hory, hřebeny a lesy.“ (Snímek Zd. Veselý)

plánování, příprava, nákupy s ní spojené, nedočkavé zkoumání tlakoměru, nejistota, s níž v předvečer túry uleháme, sladká naděje, že se nám v příštích dnech otevrou nové výhledy, že budeme bohatší o další vzpomínky. Vstáváme dříve než obvykle, abychom s tlukoucím srdcem přistoupili k oknu a zaradovali se, že modrá obloha potvrzuje předpověď tlakoměru. Vždyť každý má raději slunce než sebelepší nepromokavý plášť.

A co všechno prožívá horolezec, když vychází z horské chaty! Mísí se v něm radost, obava, zvědavost, touha, vnímá pozorně hluboké ticho, vidí zápas rána s nocí. Svěží ranní vzduch dává sílu jeho nohám, vlévá vzpruhu do žil, nadlehčuje batoh a dává vzlet jeho myšlenkám.

Našel jsem v horách dobro, krásu, uzrůst, užitek a soulad. Zajaly mě celého a cítím se jejich šťastným a spokojeným vězněm už přes 35 let. Vracím se z túry sice tělesně unaven, ale duševně svěžeji, plný dojmů, omládlý, otužilejší, vyrovaný a usměvavý, těšící se na novou cestu. Vysoko si cením těchto zisků pro tělo i mysl. Jsou mým majetkem, o něž mě nikdo nikdy nemůže připravit. Pro tyto dary mám rád hory.

Mohutná Strážní věž v Teplických skalách
(Snímek Ol. Dvořáček)

Horniny výlevné

Tyto horniny vznikají výlevy magmatu, které se jako láva rozlilo z předvěkých sopek na zemský povrch. Tím, že láva tuhla na volném prostoru, mohly plyny a páry z tuhnoucí horniny uniknout a často po nich zbyly v efusívech (výlevné horniny) dutinky, druhotně vyplněné krystaly různých nerostů, často krásných barev a tvarů. Na vzduchu a často i pod vodou láva rychle tuhla, na vykrystalování minerálů nezbyl čas, a proto jsou výlevné horniny celistvé až sklovité, přestože chemické složení hornin rozdílných se od hlubinných takřka neliší. Vidíme tedy, že veliký vliv mají geochemicko-fyzikální podmínky na konečný vzhled a charakter horniny.

Čedič

Z velkého množství těchto hornin má pro naše horolezce význam jen čedič. Čedič neboli basalt je souhrnný

název pro tmavé basické (opak kyselých) rozlité vyvřeliny. Jsou až černé, zrnité nebo celistvé, často s dutinkami po uniklých plynech (tzv. mandlovce). Některé čediče obsahují značné množství mikroskopických zrn nerostu magnetovce (Říp). Převážně z čediče je v severozápadních Čechách vytvořené České středohoří a Doupovské hory. Bylo-li magma husté, vyvřely zaoblené kupy. Při řídkším a tím tekutějším magmatu se vytvořily rozlité příkrovy. Magma se k zemskému povrchu přivádělo kanály, které — prorážejí-li podložní vrstvy napříč — označujeme jako pravé žíly.

Při tuhnutí čedičových výlevů se chladnutím a smršťováním vytvořily opět soustavy puklin, jdoucích kolmo k povrchu horniny. Proto se některé čediče rozpadají v dlouhé, šestiboké sloupy. Takové skály jsou pro lezení nevhodné. Jen tam, kde je čedič celistvý a při zvětrání se odlamuje v nepravidelných balvanec, jsou pěkné cvičné skály, na příklad Bořeň, Ralsko, Podkova, Klíč a jiné.

Horniny usazené (sedimenty)

Vznikly (a stále ještě vznikají) tam, kde voda a někdy i vítr přináší různé materiál: písky, bahno, drobnou drt i velké kusy úlomků různých hornin. Těmito postupnými nánosy je dán základní znak sedimentů — vrstevnost. Někdy jsou vrstvy zvláště silné (mocné) a těm říkáme lavice. Dále jsou pro tyto horniny charakteristické často velmi četné zbytky rostlin a živočichů, označované jako zkameněliny. Mají úctyhodné stáří — stovky milionů let (propočteno celkem přesně podle radioaktivního rozpadu). Tyto zbytky studuje nauka o zkamenělinách, paleontologie.

Sedimenty opět se dále dělí, a to na pevné a sypké, úlomkovité, chemické nebo organické. Z pevných úlomkovitých sedimentů jsou pro horolezce nejdůležitější slepence, častým horolezckým terénem jsou vápence, pískovce a snad i některé křemence a břidlice.

Slepence

jsou stmelené pobřežní štěrky se zrnem nad 5 mm velkým. Usadily se při okrajích dávných moří nebo jezer.

Jednotlivé valouny jsou často hodně veliké. Když je hornina místo z valounů a oblázků z ostrohranného materiálu, říká se jí brekcie. Horolezckých vápencových terénů je u nás několik, známé jsou často navštěvované skály Súlovské. Pro moravské horolezce má význam slepencový Babí lom severozápadně od Brna. Je to troska spodnopermského sedimentárního příkrovu (z doby prvohorní), uložená na granodioritové vyvřelině.

Vápence

jsou ze sedimentů organického původu pro horolezce nejdůležitější. Jsou to opět typicky vrstevnaté horniny. Chytů, stupů a míst pro skoby je skoro všude dost, tenké vrstvy se však rády odlamují. Vápence jsou šedobílé, často i pestrých barev (lešitelné se používají jako mramory).

Vznikly usazením na dně moří z organických zbytků s písčitou a jílovitou příměsí. Chemicky je vápence uhličitán vápenatý, který se vodou s pohlavním kyslíkem uhličitým mění na kyselý uhličitán. Ten je lépe rozpustný a tak vznikají ve vápencích četné krásné zjevy, povrchové i podzemní, u nás hlavně četné jeskyně.

Působením hořečnatých solí z mořské vody přecházejí vápence v podvojně uhličitany vápenato-hořečnaté, zvané dolomity, které tvoří i u nás, ale hlavně v Alpách, celá horská pásma. U nás mají pro horolezce význam silurské vápence, uložené v pánvi Barrandienu (z od Prahy (Středočeský kras), na Moravě vápence devonské (stěna Macochy). Pěkné lezení je na vápencích a dolomitických vápencích triasových (začátek druhohor) na Slovensku, na příklad na Rozsutci v Malé Fatře a v Bielských Tatrách.

Pískovce

jsou stmelené písky (zrnka křemene). Tmel je různý a podle něho jsou také pískovce různě pevné. Pískovce s křemičitým tmelem základním nebo mezerním se nazývají křemence. Tzv. starší křemence mají amorfní křemítko, takže tmel již vlastně mizí a celá hornina je ze zrněk křemene, těsně do sebe zapadajících. Z prvohorních skalečků

křemenců jsou složeny pražskými horolezci velmi často navštěvované cvičné skály u Černolic. Hornina je velice pevná, se spolehlivými chytami a stupy, takže lezení zde je nejlepší přípravou k výstupům na žule.

Pískovcové skalní útvary v severovýchodních Čechách jsou zbytky dna křídového moře. Tato doba tvoří poslední útvar druhohor, mezozoika, kdy byly Čechy naposledy zaplaveny mořem, na jehož dně docházelo k mocné sedimentaci. Po ústupu tohoto moře vznikla v oblasti Českého masivu soš, setrvávající dodnes, a začala působit rušivá činnost hlavně vody a větru — zvětrávání, které původně téměř rovné mořské dno rozhlodalo. Horniny pevnější zůstaly zachovány a dnes se nám jeví jako skalní města s typickými věžemi a komíny. Pozdějším tlakem vznikly v pískovcích pukliny ve třech na sobě kolmých směrech, podmiňující kvádrou odlučnost, odtud název »kvádrové pískovce«. Spár je v těchto pískovcích poměrně málo, a tak nezbyvá než sekat díry pro skoby nebo smýčkovat. Za nedostatek spár nás pískovec odškodňuje velkou drsností povrchu s různými výstupky (krajky, hodiny), které vznikají vyvětráváním okolních partií s méně pevným tmelem.

Na Mužském, Hruhé skále, v Prachovských skalách a jinde jsou voštinovité útvary, zvané aerosty. Jsou výsledkem zvětrávání a ukazují různorodost pískovce. Velikost zrna a pevnost tmele se mění, taktéž je různé druhotné zpevnění prosakujícími vodami s rozpuštěnými nerostnými látkami. Tím se některé partie zpevnily a měkčí byly odstraněny činností větru, vody, mrazu, rostlin a též chemickými pochody, jako rozkladem pyritů nebo vyloužením solí. Krajky, často nebezpečné svou lámavostí a křehkostí, se tvoří hlavně u pískovců s jílovitým tmelem. Tmel vodou bobtná, pískovce lupenatější a odpadávají v deskách. Hodiny (útvary podobné přesýpacím hodinám) vznikají opět vyvětráváním tvrdších částí a jejich modelací větrem hnanými zrnky písku.

Všechny tyto popsané útvary jsou po dešti změkklé a lámavé, často se též

přešoupou lanem. Proto je nutno dávat pozor při lezení po dešti a při slaňování. Vyluhování a výmolnou činností vody se tvoří v diskovcových s vápnitým a slinitým tmelem i útvary krasové — jeskyně, ovšem bez krápníkové výzdoby.

Břidlice

Jsou dokonale vrstevnaté zpevněné jíly. S vrstevnatostí se často kombinuje břidličnatost, daná druhotně tlakem, která způsobuje rozpad v drobné roubíky. V našich horách se těchto břidlic nemusíme bát, v Alpách se jim horolezci snaží vyhnout. Drobí se pod rukou, skoba v nich nedrží a jištění je ilusorní.

V jižních Čechách jsou rozsáhlé oblasti tvořeny převážně jílovitými břidlicemi algonkickými (z doby předprvohorní), na Moravě převládají břidlice kulmské (karbonské). Pouze místy, kde jsou tyto břidlice pevné a lavicovité (algonkium v údolí Kačáku) mohou z nouze sloužit jako cvičný terén. Strmé stěny z algonkických příbramských břidlic, stvořené pro slaňování, jsou v Povltaví mezi Davlí a Štěchovicemi, na Sázavě u Pikovic.

Buližník

Je také usazenou horninou, organického původu (radiolarit). Ve výbrusech se totiž našly zbytky křemitého koster mořských prvků mřížovců — radiolarii. Buližníky jsou nezřetelně vrstevnaté, rezavé neb tmavě zbarvené uhelným pigmentem, až černé (lydit). Místy jsou protkané bílými nitkami žilného křemene. Jsou z doby algonkické, staré asi 1200 miliónů let. Zvětrávání rozrušilo měkkí okolní horniny a vy-preparovalo buližníkové suky (kamýky, monadnoky) vyčnívající nápadně nad dnešní povrch krajiny.

Buližník je tak tvrdou a odolnou horninou (pevnost v tlaku je 2000 až 3900 kg/cm²), že chemicky vůbec nezvětrává, pouze mechanicky se drobí, hlavně mrazem, při teplotách okolo 0°C, kdy se odlamují a odtrhávají často velké bloky. Spár bývá méně nežli v ostatních sedimentech a jsou většinou mělké. Též chytá a stupů je méně, než třeba u vápenců, ale bývají spolehlivé. Pouze tam, kde v bu-

ližníku je větší příměs železa, což se projevuje červenohnědou barvou (Červená stěna nad »kuloárem« v Šárce), jsou křehčí a lámavější.

Strmé skály a buližníkové soutěsky dávají možnost delších výstupů horského rázu a horolezecké cvičení na těchto skalách je, stejně jako u křemenců, dobrou průpravou na výstupy v tatranské žule. Cvičné buližníkové skály a skalky se táhnou v pruhu Domažlice — Klatovy — Plzeň — Kladno — Kralupy a dále severně a severovýchodně od Prahy, Šárka — Bohnice — Dáblice — Kojetice — Brandýs n. L. Algonkické buližníky jsou též v severozápadní části Železných hor, v části východní jsou stáří svrchnosilurského. Místy jsou buližníkové vložky v devonských břidlicích na Dražanské plošině a v Nizkém Jeseníku. Zde všude se najdou skály vhodné alespoň k cvičení, ze známějších cvičných skal je v Praze Divoká Šárka, jihozápadně od Prahy Vraní skály, v okolí Unhoště Velký vrch.

Horniny přeměněné

Při vyvření eruptivních hornin magma mocně působilo na horniny okolní. Vysoká teplota, tlak a působnost par a plynů úplně pozměnily charakter okolních hornin (vyvřelin i sedimentů). Byly rozdraceny a přetaveny a když pak opět utuhly, zůstaly břidličnaté, usměrněné. Některé nerosty z této nově vzniklé taveniny překrystalisovaly, a proto se horniny přeměněné též označují jako krystalické břidlice.

Dříve byly všechny krystalické břidlice pokládány za prahorní, ale jsou většinou mnohem mladší, algonkické až staropravohorní. Pouze biotitické pararuly v Českém lese jsou prahorní, staré asi 2000 miliónů let. Těchto hornin je opět mnoho druhů, nejhojnější naší horninou vůbec je rula. Nerostné složení má stejné jako žula, ale hlavně na šupinkách slíd je vidět usměrnění způsobené proudovitým uspořádáním při přetavení. Barva je světlá až tmavá, velikost zrna kolísá.

Svor je složen pouze z křemene a slídy, proto se hodně leskne. Vyskytuje se v pohraničních horách, kde na příklad tvoří vrchol Sněžky (kontaktní svory a

rohovce). Z těchto nerostů, jako je svor, jenže velice jemnozrnných, jsou vytvořeny fylity.

Krystalické břidlice v Krkonoších jsou vhodné jako cvičné terény pro zimní a »ledovcové« výstupy (zmrzlé vodopády), jinak pro skalní lezení nemají velký význam. S krystalickými břidlicemi se mohou horolezci náhodně setkat též v oblasti tatranského žulového masivu, kde jsou místy pruhy metamorfovaných hornin, hlavně rul. Horolezcům a geologům je známý pruh biotitické ruly (s typickým rulovým minerálem sillimanitem a granáty) ze stěny Granátů a Věčného deště nad Velickým plesem, v geologické literatuře je uváděn vápenatý rohovec ze srázů nad karem Gerlachovský kotál, zpracovaný polským petrografem Pawlicou. Při detailním geologicko-morfologickém výzkumu jižního svahu Vysokých Tater v minulých letech jsem zjis-

Kamarád ze skal

Dr. JOSEF ŠTYRSA

Je tomu v dubnu 13 let, co Smítkovi dostali z Tereziina prázdný kufr svého syna — běže slova, bez dopisu, bez vysvětlení. Když se dnes ptáš jeho kamarádů na společné zážitky, narazíš už na velké mezery a rozpory v časovém sledu i jménech a faktech. V jednom se však shodují všichni: Josef Smítka by byl dal za kamaráda život.

Bez přikrašlování, jen s dobrými stylitickými úpravami jsem vybral několik úryvků ze záznamů rozhovorů s jeho kamarády. Domnívám se, že bez dalších výkladů a komentářů z nich jasně a čistě vystává profil horolezce.

No to byl správný kluk už na táborech — kde byl nějaký žert, tam Joska nechyběl.

Joska měl takovou odbojnickou povahu, byl vždycky nedůvěřivý ke klukům z »lepší rodin«. Naši měli tenkrát hospodu a já jsem studoval. Dostali jsme se s Joskou do debaty o tom, že svět tak, jak je, nemůže dál existovat, že se to musí od základů změnit.

tlí pruhy ruly v nejvyšším patře Zlomisek a v Batizovské dolině.

Upozorňuji zde na omyl, v horolezeckých kursech často se vyskytující, že tatranské štíty jsou žulové a sedla že jsou z měkkých rul. Pouze v sedle Váhy lze sledovat pruh krystalické břidlice, jinak jsou sedla vytvořena tlakem v porušených chloritických žulách. Tuho horninu označíme nejvhodněji jako mylonit. Též již uvedená rula ve Zlomiskách je mylonitická. Typický mylonit, co nejdokonaleji rozdracenu žulu (při horotvorných pochodech) jsem zjistil ve Slavkovské dolince v závěru karu nad Szontaghovým plesem.

Většina těchto uvedených přeměněných hornin je pro horolezectví téměř bezvýznamná, zmínil jsem se o nich pouze pro doplnění petrografického rozdělení hornin.

Pamatuji se, jak Joska tenkrát úplně zjhl, když se ukázalo, že máme stejné názory jako on. Jak se mu rozzářil obličej:

»No kluci — vždyť já jsem si o vás myslel vždycky něco úplně jiného!«

★

Joska skalám propadnul. Když mně bylo osmnáct, stalo se mi to také. Chtěl jsem odejít do »Skaláku« a začal jsem si v lese stavět chatu. Chtěl jsem žít v lesích: Thoreau, Thompson-Seton — však to znáte. Já vím, že to i Fifan poznal, a každý, kdo začal lézt. To je ta skalní nemoc. »Skalák« — to je siréna.

★

Pro mě byl způsob jeho lezení nepochopitelný. Úplně s hrůzou jsem se díval, jak popadl jednu ruku druhou za předloktí docela jako kladivo nebo nějaký nástroj, vši silou ji zarazil do spáry a pak se na ni zavěsil a táhnul jako za nějakou věc.

★

Joska byl v něčem puntičkář. Když dělal na tom svém průvodci, měl to všechno jako na operačním stole, tužky ořezané, srovnané rovnoběžně, nesmělo se mu o to ani zavádit. Dneska by se řeklo, že si celou práci plánoval. Měl zvláštní desky s rubrikami na popis pro

každou skálu, měl připravené desky na seznamy skal, půdorysy — na všechno. Pamatoval i na opisy starých vrcholových knížek. Tyhle desky měl srovnané v krabici jako kartotéku, že vždycky všechno našel.

★

V té naší partě se hodně zpívalo a rádi jsme recitovali básničky. Joska strašně rád poslouchal — od Zpěvů sladké Francie až po naše české básně. Býval s námi — ale spát chodil do »Skaláku«.

★

Vždycky byl ověšen strašným množstvím smyček. On jich nosil vždycky aspoň osm. Smyčky všech možných druhů, každé síly, tvrdosti a délky. Zrovna tak karabiny. On byl nesmírný puntičkář. Horolezecké věci měl v nekonečném pořádku. Smyčky si na rameně srovnal do špalíru. Dole nejsilnější a nejdelší a postupně kratší, a karabiny před uzlem. Mnohokrát mně vyčínil, když jsem to měl obráceně. Jako specialitu nosil prádelní šnůru, kterou uvazoval do hodinek, i do tak slabých, že nemohly nic udržet. Taky když se mně utrl, tak polovička smyček šla dolů. Ale mělo to svůj význam: srovnalo ho to aspoň a on se tím naučil hledat jistíci místa. Pak při svých vrcholných výkonech dokázal vytáhnout na smyčkácké kruh do fantastické výšky.

★

To naše lezení — to nebylo jen lezení. To znamenalo za prvé vylézt nahoru a popsat cestu. Často jsme přes cestu zpátky slaňovali, aby to mohl popsat se všemi jistíci prostředky. Když šlo o novou skálu, měřil délku slanění. Na všechny skály dával knížky a já jsem mu v brašně speciálně k tomu určené nahoru posílal kamení, protože nechtěl skálu zhanobit ani tím drátem s knížkou, co se dneska dává. Na skálu dával zase jenom kámen. I nástup dole označoval kamennými mužíky.

★

Když měl jít na velkou věc, například na Rakev, chtěl vyhovět celé složitě řadě požadavků, které si předem postavil. Tím do nás naočkoval nádherné zásady pískovcového lezení. Dnes je střežíme.

Předně měl zásadu, že cesta se má pokud možno vylézt naprosto bez železa, pouze s přírodním jištěním.

Když musel už kruh dát, musel být dán na hranici lezeckých možností.

★

A pak se ho snažil umístit tak, aby nenarušil cestu. Když třeba šel spárou, nikdy ho nedal do spáry. Dal ho tak, abys ze spáry musel udělat krok stranou do hladké stěny. Neuznával chytat se kruhu. Učil mě počítat do deseti a pak se teprve chytit. Sám to dělal taky.

Obyčejně se snažil rozmístitovy kruhy esteticky na logické přechody z jednoho typu lezení do druhého. Dokončil stěnkou, dal kruh a od kruhu se pokračuje spárou.

★

On mně připadal ten kluk vždycky jako ozářený. On se uměl nádherně smát. Jak se uměl zlobit, tak se uměl smát. Měl zrzavé vlasy, vždycky rozčuchané, zakroucené do pletenců a v nich plno jehličí, semínek a větviček. Kouřil z kratičké špičky, věčně ji žužlal, a když se zasmál, tu špičku stále držel a při tom ty zuby vycenil. Když si představíš ten jeho krátký krk a vlasy prozářené sluncem, tak jako by z něj zářila ohromná pohanská přírodní síla. Ti městští lidé, to jsou proti němu úplná ramínka na kabáty. On je pro mě představa mládí, síly, sebevědomí, rozhodnosti.

★

Jeho lezeckou techniku nemůžeme oddělit od jeho povahy. On byl rva v ý člověk. Když lezl, zkrvavěl si často celé nohy i ruce — a vůbec mu to nevadilo. Joska byl také ohromně pohyblivý. Když lezl spáru, to se ti zdálo, že utíká nahoru jako píďalka.

Když jsi ho znal krátce, řekl sis, že je to divoch, který se pro horolezectví vůbec nehodí. Nedodržel pravidla. Měl zvláštní techniku, kterou jsem nikdy předtím neviděl. Byla založena na pohyblivosti. Joska skákal po chyttech bez vyvažování. Sotva se chytil jednoho, už sahal na další.

Ale když jsi ho znal déle a lezl s ním, viděl jsi, že to bylo jen zdání. To dělala jeho velká lezecká zkušenost. On prostě bezpečně poznal, kde může tímto stylem lézt a kde ne. Když

jsi ho viděl v lámavé stěně, poznal jsi, že je naopak nesmírně opatrný. Třeba třikrát, čtyřikrát vyšel dva metry nahoru — a znova a znova se vracel. Tak zvaná »nástupová metoda« — to je jeho metoda.

★

Já tvrdím, že Joska byl člověk nesmírně pořádný a důsledný (ne na povrchu, ale uvnitř), že hledal pravdu a velmi rád přistoupil na opačný názor, když jsi ho dokázal přesvědčit. Pak o tom přemýšlel — a za nějaký čas začal tvrdit opak — a proto i lidem, kteří ho lépe poznali, se jevil jako hrubec. Ale ve skutečnosti byl velmi sebekritický. Strašně důsledně promýšlel věci, a proto bylo těžké přesvědčit ho o jiném, když dospěl k nějakému názoru.

★

Postavit cestu — to nebyla jen věc síly, vytrvalosti, odvahy. To byla věc přemýšlení, třeba několikaletého, estetického citu, smyslu pro sportovní čest, věc tvůrčí fantazie. Každé místečko příští cesty měl důkladně přelesené

MOSKEVŠTÍ HOROLEZCI U NÁS

IVAN SITAŘ

Ve dnech 2. až 20. února t. r. navštívila Československo skupina 18 horolezců organizace Burevěstník — sportovního klubu moskevské státní university a moskevské techniky. Sovětské horolezci byli k nám pozváni horolezci Brněnského kraje a oplátili tak jejich návštěvu na alpiádě v dolině Bezinogi na Kavkaze v červenci minulého roku. Výpravu, kterou vedl mistr sportu Černo-brovkin, tvořili vesměs inženýři a přední horolezci moskevského oddílu, šest z nich dosáhlo titulu mistra sportu v horolezectví. Všichni jsou buď studenty, nebo vědeckými pracovníky moskevských vysokých škol. Zájezdu se zúčastnil i pro- rektor moskevské techniky soudruh Suetin, sám výkonný horolezec (nositel II. výkonnostní třídy).

Brněnští horolezci se snažili ukázat svým hostům ve stručném průřezu současný stav Československého horolezectví a způsob práce našich oddílů. Díky pomoci, kterou jim ochotně poskytli pražští a liberečtí horolezci, můžeme věřit, že tohoto cíle bylo dosaženo. V horolezecké části programu navštívili hosté cvičné skály brněnských horolezců v Moravském krasu a na Pálavě, kde provedli několik cvičných výstupů a sledovali průstup dvojky Antoníček—Ševčík stěnu Martinky. Městská horolezecká sekce v Praze zorganizovala zájezd na pískovcové terény na Hrubé skále a v Příhrazech; i když počasí a sněh nedovolovaly lézt těžší výstupy, seznámili je pražští horolezci a zejména pak mistři sportu Procházka a Kopal se zásadami pískovcové

očíma. Měl ji nakreslenou z několika stran. Rozdělil si ji na etapy.

Když se hádal o pískařskou čest, o pískařské tradice, když hájil skalácké otrhané, proletářské mládí — i když nepoznal hory — bylo mu jasné, že písek není vrcholem horolezectví. Ale také ne jen »cvičnou skalou«.

Je třeba spojit to nejklaďnější z pískařské s tím nejklaďnějším z hor.

★

Jeho nejmilejší písničky byly »Partyzánská« — a pak »Loučím se s vámi, moji věrní kamarádi...«

★

Stáli jsme s Joskou u okna. Gestapáci dovolili za Boleslaví otevřít. Dohodli jsme se, že vyskočíme oba najednou, k večeru, aby byl čas v noci »zdrhnout«. Důležité bylo, abychom byli oba zdraví. Tak jsme si umluvili, že se hned podíváme jeden na druhého, a kdyby jeden nemohl..., živě nás dostat nesmějí.

★

V Terezíně přišli hned druhý den pro Schwarzbacha a pro Josku — a od té doby jsem je už neviděl.

prostoupen oběma směry za šest hodin.

Večer 18. února se konala beseda účastníků zájezdu se členy Horské služby, které se také účastnili dva význační představitelé sovětského horolezectví, soudruzi Garf a Malejnov, kteří navštívili Československo jako turisté.

★ Zajímavá nás pochopitelně názor našich hostů na naši organizaci horolezectví, stejně jako jejich způsob práce a plány do příštích let. Byli velmi nadšení našimi možnostmi tréninku na cvičných skalách a litovali, že něco podobného neexistuje v okolí Moskvy. Zatím jsou při své práci odkázáni jedině na Kavkaz a velehory střední Asie. Za těchto podmínek provádějí po celý rok všeobecnou průpravu v tělocvičně a na hřištích, speciálně zaměřenou na důkladný trénink síly a vytrvalosti. Svou přípravu sledují při kontrolních závodech (běhy na dráze i v terénu, běh na lyžích,

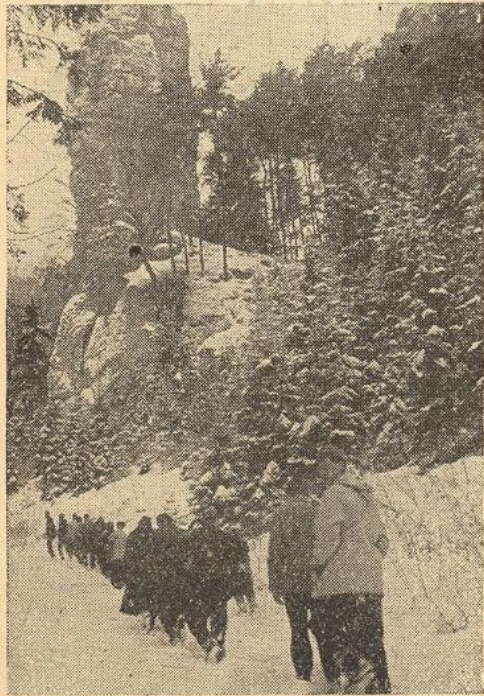
shyby na hrazdě ap.). Ve srovnání s našimi zvyklostmi se připravují neobyčejně pečlivě a důkladně. Před hlavní letní sezónou trénují obvykle čtyřikrát do týdne a výkony, kterých dosahují při kontrolních závodech, mají vysokou sportovní hodnotu. Vlastnímu tréninku skalní a ledové techniky bývá věnováno několik prvních dnů zájezdu do hor (nejkratší zájezd trvá tři týdny). Moskevští horolezci jsou si vědomi, že je to málo, a přiznávali, že po stránce skalní techniky jsou naši lezci mnohem lépe připraveni, vycházejí ale při své praxi z toho názoru, že pro všeobecně dobře fyziicky vytrénovaného sportovce není problémem osvojit si během několika dní vyhovující lezeckou techniku. Vrcholné výstupy, které největší horolezci podnikají na pěti až sedmitisícovky Kavkazu, Pamiru a Tchien-šanu, kladou konečně mnohem větší požadavky na vytrvalost a ledovou techniku a naopak

menší nároky na vlastní techniku skalní, než například nejtěžší výstupy alpské nebo tatarské. Buďte proto jistě velmi účelně poučit se z jejich zkušeností zejména dnes, kdy se stává stále reálnější možnost zájezdů našich horolezců na Kavkaz i do asijských velehór. S touto přípravou, která se běžně provádí v našich oddílech, zůstali by asi mnozí naši horolezci i se svou vysokou technikou hodně dlužni svým možnostem.

Výsledky práce moskevského oddílu a jejich plán na příští léta — to je věc, která by jistě vzbudila zájem i u členů našeho vybraného družstva. Vedení ústřední horolezecké sekce v SSSR neuvěřitelně zatím konkrétní plán himálajských výprav, i když se s nimi vážně počítá, a můžeme být jisti, že o sovětských horolezcích brzy uslyšíme i v této souvislosti. Výstup na Everest od severu je zatím jejich tajným snem.

Oddíl Burevěstníka na

Vlevo: Při společné prohlídce našich cvičných terénů — Dole: Mistr sportu SSSR Jerochim byl stále středem pozornosti našich horolezců. (Dva snímky Ivan Šitař)

moskevských vysokých školách pracují společně a vytvořili tak jeden z největších a nejprůbojnějších oddílů v SSSR. Mají několik set členů, kteří navštěvují tréninky. Vedle tradiční formy stálých horolezeckých táborů, výhodných zejména pro menší a slabší oddíly, organizuje moskevský oddíl již řadu let novou, ještě hodnotnější formu organizace horolezectví — alpiníady, velké stanovy základny pro 50 až 200 osob. Alpiníady roku 1956 v Adyl-su i roku 1957 v Bezingi se účastnilo vždy přes 250 horolezců. Výstupy, které provedla nejlepší družstva oddílu, patřily mezi nejtěžší v SSSR: traverz Ušby 20 účastníků, výstup na Severní Ušbu severní stěnou (získal 3. místo v přeboru SSSR v kategorii stěnových výstupů za rok 1956), prvovýstup družstva Kiliševského severní stěnou Koštan-tau nebo druhý průstup severní stěnou

Dych-tau cestou Abalakova, spojený s traverzem hřebene Dych-tau.

Družstvo vedené m. s. Jerochimem, získalo za tento výstup 2. místo v přeboru SSSR v kategorii traverzů, tj. dlouhých hřebenových tur.

Cílem činnosti oddílu je připravit největší možný počet horolezců pro himálajské expedice. Konkrétní plán pro rok 1958: výprava na Tchien-šan s cílem vystoupit na Štít Vítězství (pík Pobědy, 7430 metru, druhá nejvyšší hora SSSR). Výpravy se zúčastní asi 70 horolezců, potraviny a výzbroj bude do odlehých dolů shazována z letadel. Souběžně s expedicí na Tchien-šan uspořádá oddíl alpiníadu pro začátečníky na Kavkaze v dolně Baksanu.

Zájezd moskevských horolezců byl poměrně dobře využit i propagačně. O naše družstva Kiliševského severní stěnou Koštan-tau nebo druhý průstup severní stěnou

časťnili několika veřejných besed v Brně, v Praze i Tatrách. Velkou pozornost vzbudil i barevný film »Pik Pobědy«, který přivezli s sebou; film byl vloni vyznamenán zvláštní cenou na 6. festivalu horských a výzkumných filmů v Trientu. S uznáním hodnotili naši přátelé úpravu i náplň našich odborných a obrazových publikací i časopis Horolezec; stejně jako my nedovedli však pochopit, proč byl časopis letos tak omezen.

Na závěr je možno říci, že návštěva sovětských horolezců přinesla mnoho užitečných podnětů jak nám, tak i jim. Naše širší veřejnost byla upozorněna na skromné a přitom vynikající sportovce, o jejichž práci jsme dosud věděli velmi málo. Upevnilo se přátelství navázané loni na Kavkaze a nyní lze jen doufat, že podobných návštěv bude v budoucích letech stále více a více.

Pilier nepustil

IVAN BAJO

Slniečko bolo už vysoko, keď sme mlčky stúpali sutoviskom pod pilier Malého Pyšného štítu. Je pekné. Nad Stredohrotom plávajú biele, nadýchané obláčky. Robia kotrmelce, vetrík sa s nimi pohráva, strapatí ich, trhá ich oslnivé okraje.

Vľavo, na nevelkej stienke behá skalný vrabec. Pozorujeme ho chvíľku. Hravo zdoláva kolmé, hladké platne. Bez lana, bez skôb. Klasicky. Trošičku ti závidíme, priateľu!

Udýchaní zastali sme pod pilierom. Pozeráme, špekulujeme, listujeme v Kroutilovi. Naväzujem sa s pocitmi zvedavosti a vzrušenia. Moja prvá tatarská túra. Aká bude? Moskvíč mi podáva tabuľku čokolády, a povzbudivý úsmev

Prvé dĺžky boli ľahké. Jeden úsek dokonca »kufujeme«. Potom nasleduje veľmi pekné lezenie v pevnej skale. Moskvíč robí drobné varianty, kadeja-

kými komínmi, špárami, »sokolíkmi« spestruje náš výstup.

Odpočívame na veľkom žulovom bloku. Pod nami, na oslnivom snehovom poli bavia sa mladé kamzičatá. Naháňajú sa, skáču, chvíľku na mieste nepostoja. Slniečko na chvíľu zhaslo a nás pohltil šedý tieň. Ako by hrst smútku padla na tie rozoklané skaly, závrtné steny, vežíčky a štíty, strapaté hrebene. Ale už sa prediera slnca medzi obláčkami a všetok ten skalný svet okolo nás zase sa smeje a žiari.

Moskvíč zdoláva exponovanú stienku a zatĺka prvú skobu. Liezli sme ďalej a skôb pribúdalo.

»Toto je teda pekelná trojka,« poznámenal Moskvíč medzi fučaním v úzkom exponovanom komíne. Vrátil sa, vysilený, aby som ho vystriedal.

Prišli ďalšie dĺžky a s nimi stále väčšie ťažkosti. Už sme si boli načistom, že sme zabľúdili, ale vrátiť sme sa nechceli, pretože sme objavili »reálnu cestu, ktorá nás musí priviesť na pilier«. Reálna možno bola, ale na pilier nás neprivedla ani za ďalšie dve hodiny usilovného lezenia.

Zaujatí problémy lezenia, zabudli sme na všetko. Na slniečko, ktoré už dávno prestalo hľadiť naše rozbité ruky, na oblohu, ktorá sa zahalila oponou ťažkých, tmavých oblakov, na hodinky, ktoré ukazali už pol ôsmej. Začalo pršať.

»Treba sa vrátiť,« povedal Moskvíč zastretým hlasom a smutne oddeľoval zlaňovačky od ostatných skôb. Skoby sa minuli, zlaňovali sme zo skalných výbežkov, čo sa pri mokrych lanách nikdy neobíde bez nepríjemností. Začalo to tak, že nám zostalo hore lano. Ťahali sme, zvonili, nepomohlo nič. Vyťahli sme druhé, zlanili sme dve dĺžky a postihol ho podobný osud. Ale ved stena už predsa musí končiť. Počítali sme dĺžky vylezené, odpočítavali zlane- né a vychádzalo nám, že nám ostávajú dve dĺžky. A tie boli predsa veľmi ľahké. Zviazali sme päť stupov a spúšťame sa dolu. Viditeľnosť: dva metre.

A potom prišla úplná tma. Mlčky zatlkame zvyšné skoby, sadáme do slučiek. Pred nami je dlhá, daždivá noc. Hmly so na chvíľočku rozplynuli a Téryho chata nám zasviatila na dobrú noc.

Do nitky premočeni čakali sme ráno. Aké to bolo? Ved to poznáte. Ako iné bivuačky. Spievanie, písanie, rozprávanie príhod zo života, dýchanie na ruky, trenie nôh, hlad, smäd, ťažké víčka, drkotanie zubov.

A potom prišlo ráno. Studené, šedivé. Necelé dva metre pod nami bolo suťovisko... Stačilo zoskočiť.

Jednotná pravidla pro „pískaře“?

BOHUMIL SÝKORA

Ve 12. čísle časopisu HOROLEZEC nás veľmi zaujal článok o zásadách při zlézání pískovcových skal, který zasáhl opravdu ožehavé problémy na našich pískovcových skalách. Velký rozvoj lezení na pískovci si vyžádá v příštích letech daleko více pozornosti, než jsme mu doposud věnovali. Oprávněnost tohoto požadavku je jistě na mís-

tě, neboť jak v NDR, tak i u nás mezi horolezci, kteří něco znamenali, byla vždy i část pískařů.

Každý, kdo zlézá »pískovec«, cítí, že i při zcela odlišných podmínkách lezení poskytuje mu tento terén ještě něco jiného než jen výbornou přípravu na velehory, která je zde základním prvkem jako u všech ostatních cvičných skal. Avšak nikdo z pískařů si nechce nechat tento terén zdegradovat pouze na cvičné skály. Je to samozřejmě. Jsou to samostatné věže s vrcholem a kde je vrchol, tam musíme mluvit o horolezectví. Ani velmi náročné túry na okrajové skály by nám nedaly to, co nám dává lezení na věžích. Snad proto je těch, kteří cvičí na »okrajovkách«, tak málo, ačkoliv i tento terén si zasluhuje povšimnutí, a možná že někdy v budoucnu dojde i na takové cesty, zvláště v oblastech s vyčerpanými možnostmi zlézat další cesty na samostatné věže. Dále je to bohatá tradice při zlézání tohoto terénu, kterou se nemohou pochlibit žádná jiná cvičné skály u nás. Pískovec vychoval i určitý druh lidí, kteří lezou pouze na tomto terénu a kterým to k jejich celoživotní horolezecké činnosti plně postačuje. I když to dnes nazýváme samoučelným, tyto lidé jsou zde a nemůžeme je přehlížet, neboť oni mnohdy přinášejí velké hodnoty předáváním svých znalostí a cvičením dalších lezců, kteří později v horách jsou dobrými lezci, a to nejen po stránce lezecké.

Prostě písek nám dává mnoho velkých hodnot, ale my mu něco dlužíme. Jsou to u nás známé tak zvané nepsané zákony o zlézání pískovcových skal, které se přenášejí z jedné generace na druhou a které však dosud nikdo soustavně rozumně nezpracoval. Prvním krokem již byl článek děčínského oddílu, kteří jsou první, co nejsou s daným stavem u nás spokojeni. Jejich jinak dobrý a hodnotný článek však vyněl jako psaná pravidla pro všechny pískovcové skály v Čechách. Rádi bychom přijali jejich pravidla, ale náš zcela odlišný terén v severovýchodních Čechách nám to nedovoluje.

Němečtí lezci, kteří zlezli i většinu věží na našem území, měli již tehdy na

rozdílnost terénu upřesněnější názor, než máme mnohdy my. Již tehdy věděli, že na území severovýchodních Čech, v oblastech Adršpach, Teplice a Ostaš, nelze uplatnit jejich čisté zásady. Lezci, kteří vynikali čistotou lezení v Sasku, na Děčínsku a Turnovsku, přišli s novou technikou při zlézání zdejších skal. U nás zasadili kruhy do zcela hladkých, nelezitelných míst, kde se kruhu musí použít nejen jako umělého chytu nebo stupu, ale ve kterých se také »staví«. Zde není myslitelné stavění vlastní silou druhého lezce. Skály jsou zcela hladké, vždy v délce několika metrů. Je zde i mnoho cest, kde se uzlových smyček používá jako chytu, stupu, nebo se po nich doslova šplhá a tím se překonává hladký úsek. Některé cesty jsou vyloženy vysmyčkované a po smyčkách se přelézá několik metrů za sebou na spodní tah. Je to mnohem těžší »vater-noster« než po skobách ve velehorách a i dnes jsou tyto cesty málo navštěvované a obávané. Všechny tyto způsoby jsou u nás dávno zavedené lezci z prvovstupů. Přesto jsou jejich cesty velmi kvalitní a na každé cestě je mnohem více čistého hodnotného lezení, které se určitě vyplatí i za cenu přezení několika hladkých míst s umělými chty nebo stupy. U nás v Čechách jsou vlastně tři oblasti: Děčínsko, Turnovsko a východní Čechy: všechny tři mají naprosto odlišné terény, kde se pravděpodobně

nedá uvažovat o stejných pravidlech. Proto podle našeho názoru bylo by potřeba zavést v každé oblasti jiná, vyhovující pravidla. Tato pravidla uveřejnit, ať již v našem časopise nebo v celkovém průvodci po všech našich oblastech. Nepřenášet zvyky z jedné oblasti našich skal do druhé, kde by byly nejen naprosto nevyhovující, ale i škodlivé. Nebudeme kazit staré i nové cesty, jen abychom vyhověli názoru jedné skupiny lezců. Budeme uznávat a léztí podle pravidel té oblasti, kterou jsme navštívili. Nebudeme měnit to, co nám předali naši předchůdci.

Co jsme po léta přehlíželi, nenapravíme dnes v krátké době. Ale neměli bychom tuto dobu prodlužovat. Měli bychom si porozprávět o hodnotách a protikladech při používání postranního jištění, upevňování kruhu vlastní silou nebo pomocnými skobami a o podobných problémech, kde se naše názory budou rozcházet.

Proto navrhuji uspořádat sraz pískařů ze všech oblastí u nás, který by jistě přinesl více světla do našich problémů. Kdo by přijel? Každý, kdo má tento terén rád! Snad by měla ústřední sekce o tom pohovořit. Též naši nejlepší z Turnovska, hlavně mistři sportu, by měli zasáhnout, poradit a předat své připomínky, aby se pískovcovým skalám dostalo to, co jim právem náleží.

Čistota lezení - poznámka z Ústecka

RENÉ TORN

K článku L. Holpucha, uveřejněném v Horolezci č. 12 (1957), chtěl bych říci několik slov. Po zřízení pohraničního pásma zbyly nám prakticky pouze skály v Tisé a v Dolním Žlebu. Zvláště zde je mnoho křiklavých nedostatků v zajištění. Prvolezci zdolávali zdejší věže s postranním jištěním (schwebe), a proto nacházíme první kruhy nepřiměřeně vysoko, často po přezení nejtěžšího místa. Dnešní lezec již nechce používat

tohoto jištění, protože snižuje morální hodnotu výstupu a zřízení takového zajištění je práce často zdlouhavá; u mnohých cest se okolní příroda natolik změnila, že toho jištění nelze ani použít. Nyní stojí prvolezec před rozhodnutím: buď léztí značnou délkou bez zajištění — tudíž riskovat — nebo neléztí vůbec. Dále máme cesty, kde nelze ani použít postranního jištění a kde po přezení slušné vzdálenosti na ideálním

místě nalezneme otvor po padlém kruhu. Nikdo neví, proč je zmíněný otvor po kruhu zde. Tato situace trvá již celá léta.

Při těchto cestách riskoval pouze prvolezec. Máme však i takovou cestu, kde nestačí již třicet metrů lana na dosažení vrcholu. Zde nutno dobírat na nepatrné plošince, která neskýtá naprosto žádnou možnost zajištění. Po do- bírání pokračuje prvolezec v lezení těžkým terénem a

oba lezci jsou si dobře vědomi následků sebemenší nehody a toto vše v zájmu čistoty lezení.

Není proto divu, že i dobří lezci odjinud si u nás, jak se říká, nezalezou. Buďte nechtějí riskovat, protože v lezení vidí určitý druh zábavy a potěšení, anebo neznají nejruznější druhy tzv. zajištění. Proto se kolem našich skal utvořil onen nimbus nedostupnosti. Průměrný lezec zde proto najde uplatnění jen ja-

ko druholezec a jako pomocník při komplikacích se složitým jištěním. V podstatě však nejde o cesty o nic těžší než jinde, nýbrž pouze o cesty špatně zajištěné.

Myslím, že by nebylo problémem odstranit uvedené nedostatky, abychom se tak po všech stránkách mohli stát propagátory čistého způsobu lezení a abychom k většímu počtu lezců umožnili výstupy v našich skalách.

Poznámky k poznámkám

V 11. čísle časopisu Horolezec uvěřuje súdeh Hlaváček svoje poznámky k novovydanej mape Vysokých Tatier. Nakoľko niektoré jeho pripomienky sú nesprávne, považujeme za nutné informovať horolezců a turistickú verejnosť o skutočnej situácii v teréne Vysokých Tatier, aby takto nevznikli mylné názory. Bolo by tiež vhodné, aby súdeh Hlaváček opravil podľa týchto pripomienok aj svoj plán Vysokých Tatier podľa Kroutilla-Gellnera v meradle 1:25.000, v ktorom sa chyby v zakreslení značkovaných chodníkov stále opakujú. Uvádzame opravy tých bodov, v ktorých sú pripomienky súdehu Hlaváčka nesprávne:

1. V miestach, ktoré udáva

súdeh Hlaváček, žiadny zelene značený chodník neexistuje, a ako správne poznamenáva, toto územie je prísnu rezerváciou a je preto zbytočné domáhať sa označenia v mape tohto chodníka.

2. Tak isto neexistuje žltý značený chodník a prechod týmto územím je zakázaný, nakoľko tu ide o prísnu rezerváciu.

7. Z Ostrvy žiadny modro značený chodník nevedie, bol zrušený ešte v roku 1950, keď sa územie stalo prísnu rezerváciou.

9. Názov Žabia dolina Bielovodská (a Žabie plesá Bielovodské) je úplné novum a sme proti jeho zavádzaniu, nakoľko v

uvedenom mieste poznáme Žabie plesá Bialčanské v Zabej doline Bialčanskej.

10. Na Jahnáci štít kedysi viedol cez Červenú dolinku žltý značený chodník, no bol zrušený — rezerváciou.

11. Modrá značka vedie z Kopského sedla súdežne s červenou ku Kežmarskej chate a nestáča sa do Predných Medodolov, ako nesprávne tvrdí súdeh Hlaváček, nakoľko toto územie je prísnu rezerváciou.

12. Hrebeň Goričkovej nie je zatiaľ vyznačený červenou značkou.

13. Žltá značka, vedúca z Velkej Svištovky cez Malú Svištovku do Matliar, správne nie je uvedená, lebo táto cesta bola dávno zrušená, nakoľko vedie územím prísnej rezervácie.

S pripomienkami uvedenými v ostatných bodoch súhlasíme, taktiež s pripomienkami k nesprávnym výškovým údajom. K mape samej sme zaslali svoje pripomienky priamo na ústrednú značársku komisiu. Dúfame, že druhé vydanie tejto mapy vyjde už bez týchto chýb a bude tak lepšie slúžiť svojmu účelu.

P. Vavro

Mimo Alpy nebyly letos organizovány veľké expedice, niekoľik menších skupin však dosáhlo pekných výsledků. Tak například v Perú se podařil výstup na Yerupaja-Chico (El Toro 6113 m) a prvovýstup na překrásný vrchol Jirishhanca (Matterhorn Jižní Ameriky) expedici složené z pěti rakouských horolezců. Výstup na Jirishhanca byl velmi obtížný a vyžádal si řadu velmi náročných technických manipulací: fixování lan, velké množství skob, proražení tunelu ledovcem a bivak ve výšce 5900 metrů.

Horolezecká výprava university Cambridge získala rovněž v Perú několik velmi cenných úspěchů. Prvovýstup na Pumasillo (6240 m) patří k nejhodnotnějším. Již samotný nástup k hoře byl dlouhý a plný překážek. Výstup si vyžádal pěti postupných táborů, ledovcové techniky, vysekávání stupů a neobvyčejné opatrnosti v konečné fázi výstupu pro příkrou strmost ledu. Hřebeny v této části peruánských hor jsou velmi nebezpečné, což je důsledkem jejich polohy v tropech.

V Himálajích se pokoušela velmi malá výprava složená pouze ze dvou Angličanů a čtyř šerpů zlésti Annapurnu II (7930 m), nepříznivé počasí je však donutilo k návratu. Změnili svůj cíl a byli nuceni se spokojit s Annapurnou IV (7520 m), což samo o sobě je také mimořádný úspěch.

Rovněž v Nepálu se podařil prvovýstup jiné anglické výpravě, a to na Machapuchare (7000 m).

Nejvýznamnější himálajská expedice s tragickým koncem měla za cíl v Karakorum jednu z dalších osmitisícovek Broad-Peak (8047 m). Podnikli ji horolezci rakouského alpinistického klubu Bulh, Diemberger, Schmuck a Wintersteller. Výprava chtěla dosáhnout vrcholu bez pomoci nosičů ze základního tábora. Dne 9. června za krásného počasí dosáhli vrcholu této osmitisícovky Schmuck a Wintersteller. Za nimi dolehl Diemberger, později pak Bulh. O čtrnáct dní později Diemberger a Bulh se pokoušeli o výstup na Chogolishu (7650 m), avšak dne 27. června ve výšce 7300 m byli nuceni pro špatné

počasí výstup přerušit a při sestupu Buhl zahynul. Byl jedním z největších současných horolezců, skvělý lezec, neobvyčejně rychlý. Řada velkých výstupů v západních Alpách svědčí o jeho zdatnosti: severní stěna Grandes Jorasses, západní stěna Aiguille Noir de Peuterey, východní stěna Grand Capucin, západní stěna Dru, severní stěna Eigeru... Velmi často podnikal výstupy sólově jako na severovýchodní stěnu Piz-Badil a velké zimní výstupy v bavorských Alpách. V Himálajích v roce 1953 s rakousko-německou výpravou dosáhl sám vrcholu pověstné Nanga Parbat.

Letošní rok byl neobvyčejně bohatý na horolezecké nehody v Alpách. Nebylo téměř týdne a v některých obdobích dokonce ani dne, aby nezasahovaly záchranné čety. Stránky senseactivního tisku se často plnily líčením tragických výstupů, jako na příklad italsko-německé skupiny na severní stěně Eigeru. Gaston Rébuffat dodává, že většina těchto nehod jde mnohdy na vrub počasí, ale především samých horolezců, přestože počasí příznivé i špatné, bouře i slunce, zledovatělá skála jako suchá patří jaksí k pravidlům našeho sportu. Alpinista musí mít udatné srdce a silné svaly, aby mohl dobře lézt — ovšem a navíc musí mít také oči, aby mohl sledovat počasí, krásu krajiny a především musí mít rozváženou hlavu, aby dovedl v každém okamžiku, ať přijde cokoliv, říci dost, vědět, kdy se má vrátit. Mladí lezci nyní velmi brzo dosahují velké jistoty na cvičných skalách, avšak zapomínají, že lezení v horách se s tím nedá srovnat. Přecenují své síly i zkušenosti. Trpělivost je nedílnou součástí horolezcovy povahy. Mladí lezci přijíždějí do hor na neděli či na prázdniny, jejich sny o krásných výstupech se rázem příchodem nepříznivého počasí rozplývají miveč. Riskují proto výstup a není pak divu, že se z něho nevracejí.

Sezóna roku 1957 nebyla výjimečná. Hlavním přínosem je dosažení dalšího osmitisícového štítu v Himálajích a nové vrcholy v dosud teprve objeveném masivu peruánských Kordiller.

Horolezecká sezóna 1957 za hranicemi

Uplynulá sezóna horolezeckých letních výstupů nebyla příliš bohatá na překvapení. Gaston Rébuffat v časopise Le Monde hodnotí tuto sezónu jako chudou na velké výstupy, avšak bohatou na neštěstí. O některých výstupech byli čtenáři podrobněji v Horolezci již informováni.

Nejhodnotnější prvovýstup se podařil dvěma italským vůdčím Bonattimu a Gobbimu na Pilier d'Angle v ma-

sivu Mont Blancu. Jde o tisícimetrovou východní stěnu neobvyčejně snadnou, jejíž zdolání trvalo tři dny a vyžádalo si 70 skob. Podobný pekný prvovýstup podnikli Francouzi Coupé a Girod ve velké severozápadní stěně l'Ailefroide. Jinak letos nebyly podniknuty významnější výstupy v Alpách, snad to bylo částečně také způsobeno málo příznivým počasím v letošním létě.

Veleňská praxe

Dr. MIRO ROZEHNAL

Srovnáním stavu československého horolezectví před dvaceti lety a dnes zjistíme kromě kvantitativního vzrůstu, strukturální přeměny členstva a nové ideové náplně, rovněž i značný technický rozvoj. Tyto změny nelze přičíst pouze přirozenému časovému vývoji. Vždyť šest válečných let a jejich dozvuky znamenaly citelnou brzdu a opoždění našeho vývoje. Nemálo k růstu přispěla cílevědomá organizace a vedení sportu.

Pochopitelným důsledkem rozmachu čs. horolezectví je přirozená touha po dalším poznání, výkonu a vyšších cílech. Mezi značnou částí horolezců je hlavní devizou dneška výjezd do »skutečných veleňor« do zahraničí, kam se dosud mohlo dostat z celé naší horolezecké obce jen několik vynikajících jednotlivců a malých skupin.

Tak asi jako se pískovcové a jiné cvičné skály liší od tatranských štítů, podobný odstup jeví tatranské výstupy od túr v čtyřtisícovém terénu. Nejedná se pouze o dvojnásobnou, třínásobnou, čtyřnásobnou délku a časový nárok, daleko větší zálužnost počasí, o vliv prostředí 3500—4500 metrů, ale především o jinou podstatu techniky lezení.

Firň, ledovec a sníh

Dobrou školu pro veleňory u nás představují zimní Vysoké Tatry. Jejich přípravný význam nelze podceňovat, i když nabízejí jiné podmínky nežli ledovce nebo výškový sníh na letní skále

V záhlaví: Pohled z JV ramena Zinalrothornu na Matterhorn (4482 m), Wellenkuppe (3910 m) a Obergabelhorn (4073 m)

nad 3500—4000 metry. Mnohé úseky zimního tatranského hřebene vyrovnají se stejně dlouhým úsekům proslulých alpských hřebenovek.

Seznámení s firněm a ledovcem je na první pohled lehké, ale teprve v dalších letech se člověk poučuje, jak ledovcový svět dovede překvapovat. Že mnohý skalní borec hned napoprvé překonává hravě ledovcové překážky a diví se (snad je i trochu zklamán), jak jsou lehké a nudné proti jeho skalním pětkám, šestkám na dvou lanech — to celkem nepřekvapuje, spíše se stává pravidlem. Ledovcové výstupy jsou delší, daleko více exponované vlivům počasí, chladu a zejména mokru. Hlavně však proto, že sníh a led jsou zákeřnější, jejich úklady nelze tak snadně a otevřeně číst jako ve skále. Proti »věčné skále« tvárnost firně, ledovců i vysněžení mění se rok od roku, den ze dne a z toho plynou někdy nepřijemné diference mezi skutečným terénem a údaji v horolezeckých průvodcích, případně mapách. Jestliže počasí prodlužuje skalní cestu maximálně dvojnásobně, okamžitý nepříznivý stav ledových cest může způsobit prodloužení o 100, 200 i více procent. Taktická rozhodnost a výdrž, jakož i značné rezervy vyplývají proto pro ledovcové túry a sníh jakožto přirozený požadavek ještě ve větší míře nežli pro skálu.

Výstupy vedené v příkrém firně, na ledovci a vysněžených skalách nad 3000—4000 metrů vyžadují jinou techniku nežli letní a jinou techniku nežli zimní tatranskou, které však jest žádoucí a nutná jako průprava. Vysokohorské výstupy kladou veliké nároky na trening u sekání stupů jednou paží ve výstupu a hlavně v sestupu; jest to práce tak namáhavá, že ji na dlouhé trati zmůže jenom tvrdá paže profesionálních vůdců, kdežto horolezecký amatér během krátké dovolené ji nezvládne. Led vyžaduje důkladnou přípravu a cvik lytkového svalstva v překonávání příkrých firnových srázů na předních zubech dvanáctihrotých želez. Nejednou jsme byli svědky, jak zdatný skálolec v této situaci po čtvrt hodině, už vysoko ve svahu, pro lytkové křeče selhal a musel se vzdát.

Horolezectví na ledovci a firně si žádá i jinou taktiku. Vedení linie výstupu v sérakách, lavinových rýnách, na hřebtech s převisy, děje se podle jiných zásad nežli v skalním terénu a stejně tak i volba odpočinků a krytů. Dlouhé alpské výstupy a v zimě navíc k tomu krátký den nutí k rychlosti. Ztížené podmínky těchto cest nutí k vyšší pozornosti, k zvyšování váhy výstroje, tedy k pomalejšímu tempu. Nedejme se proto za žádných okolností v tomto dilematu strhnout k rychlosti, nezabezpečíme-li základní požadavky bezpečí. Zdá se nám, že toto právě si neuvědomují Francouzi a v našem okruhu Poláci a mnohý jejich bravurní výkon byl také zaplacen nejtěžší daní. Led, firň a vysněžená skála si žádá od horolezce o jeden stupeň zdatnosti víc: daleko větší tělesnou odolnost, houževnatost a zkušenost. K získání zkušeností v ledu potřebujeme delší dobu, než nově příchozí vůbec předpokládá. To, co platí pro individuální přípravu bez další poznámky jest určeno i v širším slova smyslu pro přípravu a výchovu celého kolektivu na laně.

Výstroj a výstroj

Klasičtí průkopníci museli dobývat hory krok za krokem, obrazně řečeno probíjeli se zcela neznámou džunglí skal a ledu, ve které klestili první stezky. Moderní lezec k svému vlastním úkolu se dostává už po vyšlapané, často proměnné horolezecké autostrádě, poseté veleňorskými chatami a nezřídka spleť lanovek. Dovede bivakovat, ale vyhýbá se zbytečným bivakům; svou cestu zkracuje rychlostí. Nemívá už času na pozorování okolního světa, dnešní horolezecké relace nemají už místa pro etické a estetické rozjímání, celá mysl je zaměřena na jediné, na výkon. Rychlost lezení, ne vždy k prospěchu bezpečnosti a bohatství alpinismu, ovládla celé současné světové horolezectví jako jeho základní prvek.

Největší překážkou rychlosti je horolezcovovo břemeno, které rozmachem techniky, zvyšováním cílů a ne v poslední řadě i obchodní pohotovostí producentů, hrozilo narůst do úplné neúnosnosti. Zmizely kožešinové vesty

a láhve vína, obrovské cepíny a pole-
na dříví, balíky příkrývek, jak o nich
píše Ball anebo ještě Mummery. Zato
od Fiechtlových a Herzogových dob při-
byla nesmírná zátěž železa, skob, kla-
div a karabin, v třicátých letech roz-
šířilo se břemeno o třmeny a lezení na
dvou lanech, ve čtyřicátých letech
o náklad dřevěných klínů, nehledě
k vaříčům, fotografické výzbroji a de-
sítkám dalších »nezbytností«, které
dnešnímu horolezci vnucuje technika
i dodavatel.

Špičkové horolezecké cesty současně
generace posunuly se proti cestám
otců jistě o jeden stupeň těžkosti ku-
předu. Sotva by se daly zvládnout
s veškerým teoreticky nutným nákladem;
odtud horolezecké snahy o re-
dukci váhy.

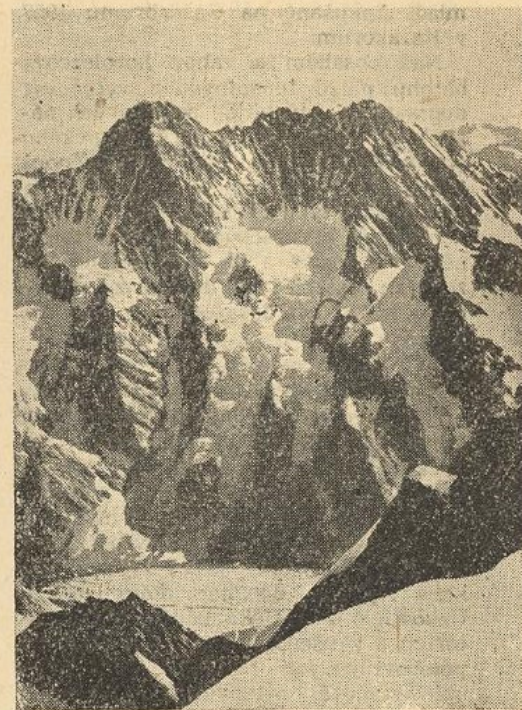
Vymýšlejí se cepíny s ocelovým
prutem v ose dřevěného násadce, leh-
ké, malé, při nesnížené pevnosti.
V hlavě mívají otvor k nasazení kara-
biny pro nový způsob jištění místo
starého způsobu zakládání smyčky oko-

lo násadce cepínu. Trubkové ledovcové
skoby vyrábějí se z tvrdých i pruž-
ných hliníkových slitin, kdežto pro
skalní skoby měkké železo zůstane
patrně na dlouho materiálem bez sou-
peře, do slitiny přidává se dneska
složka čínící kov nerezavějícím. Kože-
šiny nahradily péřové bundy a kombi-
nézy, těžké příkrývky vyměnily výhod-
nější spací pytle. Zkombinované nylon-
hedvábi-bavlněné tkaniny s kajčím
prachem jsou nad pomysl lehké, prů-
dyšné a nepromokavé. Profilované gu-
mové podrážky (»vibram« — vynález
Itala Vittorio Bramani) znamenaly dal-
ší redukci váhy. Kdežto »gumové oku-
tí« dovoluje slézání skalního terénu
i čtvrtého a pátého stupně těžkosti,
železné hřeby nutí nás přezout se do
lezaček daleko dříve. Ovšem nutno ří-
ci, že gumová podrážka špatně drží na
firnu a ledu, tedy i v zasněžených a
zledovatělých skalách; nutí k předčas-
nému nasazování ledovcových želez a
v glasurovaném kamení zpravidla
úplně selhává. Proto není divu, že v po-

sledních letech staré železné okuti
v Alpách i světových velehorách dochá-
zí zase k bývalé cti a například švý-
carská armáda vyzbrojuje dneska své
horské oddíly výhradně okutím triku-
ny. Lze tedy radit, plánujeme-li vý-
hradně ledovcové výstupy, abychom na-
sádili boty s trikuny či podobným ko-
váním, na skalní cesty i do Alp zabalí-
me vibračky; nejlépe však bude, ze-
jména počítáme-li se základním tábo-
rem a delším pobytem s kombinovaný-
mi či nepředvídanými túrami, vezme-
me-li oboje, což má přes značné zati-
žení batohu tu výhodu, že při střídání
obuvi máme každého rána suchý pár a
nemusíme nasazovat nuceně vysušo-
vací dny a odpočinky.

Nejradikálnější zásah do redukce
váhy horolezeckého břemene přinesl
patrně nylon, a jeho ekvivalenty gril-
lón, perlon, silon a pod. Péřové pytle
neváží mnoho nad 1,25 kg. Péřové bun-
dy pro alpské poměry prodávají se
v Chamonix ve stejné váze a v Züri-
chu loni v létě vystavovali výzbroj švý-
carské expedice na Dhaulagiri; jejich
himalajská bunda váží okolo 2,5 kg a
přesto se podobala polárnímu oděvu.
O nylonových tkaninách a foliích, Žďár-
ského pytlech se již hodně psalo a ne-
jinak i o váze a technických vlastnos-
tech nylonových lan. K známému lze
jen připojit zkušenost plynoucí z praxe
posledních let: nejlépe se osvědčila
pletená lana s duší, protože kroucená
lana z umělé hmoty smyčkovala jako
drát (kringeln) a točení jednotlivých
pramenů při napínání smyček se roz-
skakovalo, zpravidla v nejnepříhodněj-
ším okamžiku lezení. V mokřím sně-
hu se střídavými namrzáváním nesaají
a proto také zůstávají vláčná a ne-
mrznou. Zatím co většina starých Alp
užívá již skoro bezvýhradně lana
o průměru 10—14 mm a cca 40 metrů
dlouhých, románští horolezci lezou na
dvojím laně jen 6—8 mm silném,
ovšem dvojnásobné délky. Jejich způ-
sob dovoluje bohatší manévr, využití
alternativní techniky a dochází k uplat-
nění zejména při dlouhých slaněních.

Podíváme-li se do batohu francouz-
ského horolezce, vzhledem k našim ta-
tranským zvyklostem nevyjdeme z údi-
vů nad chudým a lehkým obsahem.

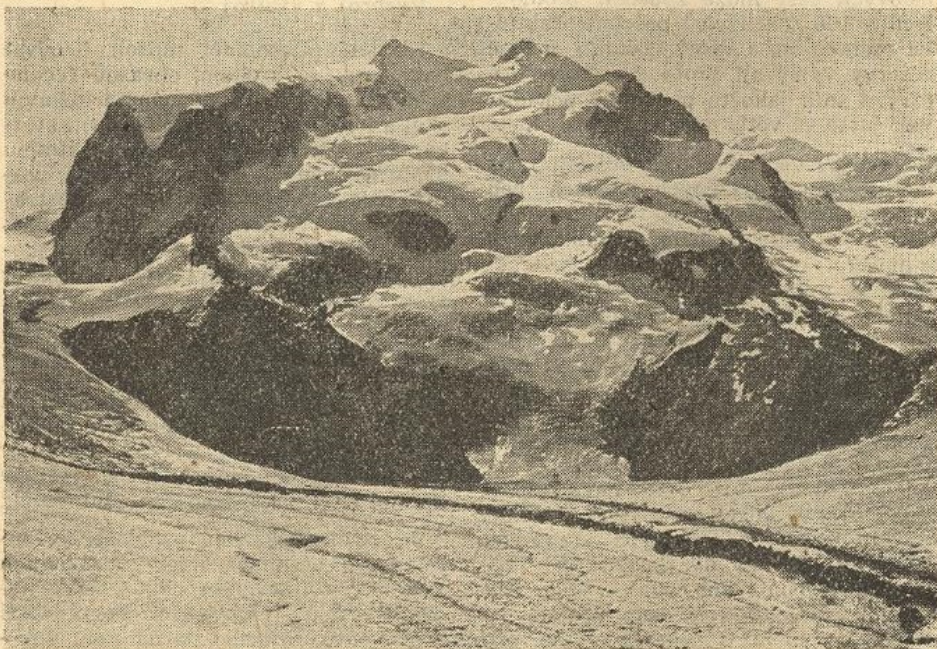

Lehreckhorn v Bernských Alpách
(Tři snímky J. Vrcák)

Máme dojem, že je poloprázdný. Ba-
toh na běžné jednodenní a dvoudenní
výstupy neváží více než 10—12 kg.
Naopak v západních Alpách sprásknou
ruce nad 40—50 kg batohy, s jakými
se tam objevují Němci anebo horolezci
ze socialistických států. Dobrou polovi-
nu věcí domácí prohlašují za zbyteč-
nou.

Důvod tohoto dvojího názoru a
praxe vyrůstá z dnešního ohočnění
evropských velehor. Konservy, vaříče,
spací pytle, stany jsou v Alpách sku-
tečně zbytečné, protože počet chat a
lanovek narůstá rok od roku jako hub
po dešti. Ti, kteří ovšem za těmito vy-
možnostmi vysokých hor nejedou, ne-
bo své omezené devisy věnují jiným
zájmům, budou nuceni cpát nadále do
svých batohů konservovaný proviant a
spací pytle. Nošení břemen — řečeno
pro útěchu — má však značnou cenu
trenažerovou, jak potvrzují sovětští ho-
rolezci na horách Střední Asie, anebo

Monte Rosa (4638 m), druhá nejvyšší hora Alp

mladí Rakušané na Gašerbrumu 1957 v Karakorum.

Nad obsahem a vahou horolezcova batohu nelze filosofovat a vytyčovat dogmata. Každý půjde podle svých názorů, sil a možností. Z fyziologického stanoviska možno jen připomenout dobrou zkušenost, že váha batohu na výstupech typu velehorské turistiky neměla by překračovat polovinu tělesné váhy nosiče a na závaznějších lezeckých cestách i pro druholezce neměla by nikdy být dosažena.

Výživa

V krátkosti možno shrnout, že aktivní horolezci v Alpách nezatežkávají si tolik hlavu otázkami výživy jako teoretikové. Pokud se týče složení potravin, většina z nás už zná základní pravidla hodnotné stravy, biologický význam tuků, bílkovin a uhlovodanů, vitaminů a tekutin (vody), aby se za svého krátkého výpadu do hor dobře živila. Úzkostlivá teoretická bádání v laboratorích a zkušenosti četných výprav do mimoevropských velehor (expedice uhlovodanová, vitaminová, studených jídel) nakonec ukázaly, že v praxi a terénu duchaplné teorie selhaly, nejvýše, že každá z nich našla právě tolik přívrženců jako odpůrců. Zejména pro těžké horolezecké výkony směrodatnou zůstává chuť, jakou v dané chvíli exponovaný horolezec právě má. Plyne z přirozeného požadavku těla a vyhovět mu bylo by nejideálnější. K tomuto poznatku dospěli výkonní členové téměř všech himalajských výprav, ale také i řadoví horolezci v Alpách.

Nehledíme-li k možnostem peněženky, důležitější se zdá otázka váhy proviantu. Tu nutno říci, že alpsští lezci málo uvykli na stanování a základní tábory redukuje váhu proviantu na minimum: čokoládu, cukr, sladké pečivo, sýry a máslo, pro případ vaření v chatě polévky a čaj, daleko méně masité konzervy, uzeniny, zelenina, těstoviny a černá káva tvoří základ jejich výživy. Velmi rádi nosí čaj a ovocné šťávy v elastických lahvích z umělé hmoty a pohříchu nezřídka pokládají za nezbytný i alkohol.

Tato žaludeční taktika vnucuje se v Alpách samo sebou pro velmi hustou

sít chat. Kromě bivačových škatulí téměř ve všech alpských chatách dostane se nejen večer, ale i v poledne vydatná a skutečně horolezecká krmě a navíc v sezóně východoalpšské a některé francouzské chaty jsou ochotny servírovat nejnáročnější menu. V neobhospodařovaných chatách nebo mimo sezónu návštěvník nalezně vždy dostatek topiva (dřevo i tekuté palivo), aby si připravil teplý pokrm a současně usušil mokré svršky.

Několik slov o mlze a podchlazení

Mlha v neznámé skále může značně prodloužit výstup i návrat s vrcholu. Členitost skalního terénu a jeho optická důraznost přispívají k vedení linie pohybu a v případě, že za sestupu v mlze octneme se nečekaně nad obtížným místem, máme vždy mít možnost ke slanění. Na ledovci a ve firnech situace v mlze je zpravidla horší. Monotonní povrch firnových polí svádí z cesty hlavně tam, kde stále narážíme na trhliny a jiné překážky, které musíme stále obcházet, a tím měnit směr. K špatné orientaci přispívá i monotonní barva bílého sněhu v bílé mlze, v níž bez světelných reflexů zanikají plastické formace, terénní detaily a okraje trhlin se objevují často až těsně před nohama. Poslední nebezpečí ohrožuje hlavně lyžaře.

Chladem trpíme i při dokonalé výstroji, protože při lezení v zasněžené skále namáčíme si jeden pár rukavic za druhým a v těžším terénu musíme lézt zpravidla bez nich. Prvolezci nemilosrdně zkréhnu prsty a stávají se neupotřebitelnými, kdežto druholezec trpí více nebezpečím plíživého podchlazení. Toto nebezpečí bude tím větší, čím nebezpečnější lezení. Nejlepší obranou proti podchlazení jest výroba tělesného tepla pohybem; jističí druholezec je však odsouzen stát dlouhé minuty až i čtvrt hodiny často nehybně na nepatrném stupu a právě za těchto okolností trpí nevysovně podchlazením. Chceme-li zachovávat základní pravidla bezpečnosti, ubráníme se podchlazení nejlépe tak, že oba lezci se při každé délce lana překračují, tj. střídají ve vedení. Rovněž za nucených bivačů a dlouhých odpočinků

ve vlhkém oděvu mnoho horolezců doplatilo na plíživé podchlazení životem a stalo se tak nejednou i za poměrně vysokých teplot nad bodem mrazu.

Zásobní suché prádlo pod mokré svršky, neúnavný pohyb, optimismus, vůle a třebas i obvyklý šibeniční humor pomáhají překonávat nebezpečí podchlazení.

Používání vasodilatačních prostředků, tj. prostředků způsobujících rozšíření cév, a tím i lepší prokrvení a proteplení kůže, kromě horkých nápojů, je dvojnásobnou zbraní. Možno připomenout, že horký nápoj splňuje své poslání pouze v dostatečném kvantu, a jestliže se někdo domnívá, či dokonce cítí, že se zahřál pouze několika málo mililitry horkého čaje, jest podveden léčbou psychickou, než i ta je mnohdy na místě. Medikamenty, jako peviton, divascol, priscol rozšiřují kožní cévy, přivádějí teplo z nitra do kůže, ale současně způsobují zvýšenou ztrátu tělesného tepla z kožního povrchu a nakonec mohou přispět k urychlení

TECHNIKA A TAKTIKA VE VYSOKOHORSKÉM KURSU PRO LEDOVEC, FIRN A VYSNĚŽENOU SKÁLU:

I. 1. Volná chůze v hlubokém sněhu, stopování (prošlapování cesty), vedení linie cesty.

2. Volná chůze ve firnu
 - a) na trikunech,
 - b) na stoupacích železech,
 - c) totéž s břemenem asi 25 kg.

3. Volná chůze v ledu detailována jako sub. 2.

II. 1. Výstup a sestup sesuvným srázem čelní nebo boční (poběžní) moreny.

2. Prosté obcházení ledovcových trhlin s vyhledáváním další cesty a přechodu.

3. Přeskokování ledovcových trhlin bez břemene a s břemenem 25 kg.

4. Přestup trhlin po ledovcovém mostě s břemenem i bez břemene v chůzi i plazmo.

5. Překonání okrajové trhliny s ledu do skal a naopak.

6. Překonávání zlomové trhliny firnu (Bergschrund) směrem nahoru i směrem dolů.

III. 1. Sekání stupů cepínem cestou nahoru, doleva, doprava, dolů co do jakosti i co do výdrže.

2. Sekání chytů do ledu cepínem a ledovcovým kladívkem.

3. Otáčení se v prudkém ledovcovém svahu s břemenem, na železech na omezených stupech.

4. Sjíždění po firnových svazích s bř-

podchlazení. Tyto drogy možno použít jen pro výhledově krátkou dobu, expozice chladu, následuje-li možnost příjmu horkých tekutin, pohybu a výroby tělesného tepla.

Pokud se alkoholu týká, jak ve smyslu jeho účinků vzpružujících nebo »proteplujících« platí o něm zhruba totéž, co o zmíněných drogách a v úhrnném soudu alkohol můžeme z batohu horolezcova bez nejmenší újmy vyloučit.

K prohloubení naší přípravy pro skutečné velehory a případně k doplnění učebně metodického programu příprav uvádím profil alpských kursů pro horské vůdce z povolání a již vyspělé horolezce-amatéry. Jsou pečlivě sestaveny na základě dlouholetých zkušeností předsedy Svazu švýcarských vůdců pana Christiana Rubiho, který je doporučil i pro zácvik našich horolezců. Doplnil jsem je pokyny z chamonijské národní školy alpinismu a podle vlastních zkušeností z kursu ÓAV:

menem i bez něho v mírném i prudkém sklonu.

IV. 1. Čištění zledovatělých a vysněžených skal pro zakládání skob a obnažování chytů.

2. Zatloukání ledovcových skob do firnu a do ledu.

3. Zakládání krátkých skob do vodního ledu.

V. Jištění o cepín ve firnu střední svahovitosti a ve sněhovém svahu při různé kvalitě sněhu.

2. Samojištění a jištění prvolezce, jak padá v úvahu pro odstavec II.

3. Totéž pro odstavec III.

4. Totéž pro odstavec IV.

5. Jištění neviditelného prvolezce za hranou.

6. Výměna stanoviska prvolezce a druholezce na velmi omezeném stupu s patřičným jištěním.

VI. 1. stoupání po prudkých firnových a ledových srázích na dvanáctihrotých železech (na předních zubech) na výdrž.

VII. 1. Rychlý přechod lavinových rýn a kuloárů bez tesání stupů s patřičným jištěním.

VIII. 1. Tunelování hřebenové převěje.

2. Postup po hřebenu se sněhovými pře-

IX. 1. Prosté lezení po zledovatělé, glasu-
rované skále různého stupně těžkosti.

2. Lezení ve spáře ledem vyplněné, leze-
ní zledovatělým komínem.

3. Lezení s rukavicemi a bez rukavic po
plotně se skupými záchyty.

4. Travers zledovatělou římsou.

5. Krátké lezení ve skále se stoupacími
železy.

X. 1. Vedení družstva lavinovým územím.

2. Vedení družstva rýnou a kuloárem.

3. Taktika vedení celého výstupu nezná-
mým terénem.

Do druhé části kursovního programu za-
řadili bychom výcvik v teorii, případně
zvláštní manévry, převážně již nouzového
rázu.

1. Orientace podle mapy s kompasem
(teoreticky i prakticky v terénu).

2. Orientace bez mapy.

3. Orientace s mapou a kompasem v mlze,
případně ve tmě.

II. 1. Nácvik »nečekaného« pádu do trh-
liny s ohledem na reaktivnost druhého ho-
rolezce.

2. Vytažení z trhliny, resp. prozatímní za-
jištění probořeného.

3. Nácvik »nečekaného« vyklouznutí jed-
noho lezce na prudce svažitém firnu.

4. Nácvik protiskoku při přepadnutí přes
návěj.

III. 1. Poskytnutí první pomoci a záchra-
na (teoreticky i prakticky za přítomnosti
lékaře nebo zdravotníka).

IV. 1. Vybudování sněhového záhrabu (na
čas, jeden a dva muži).

2. Vybudování iglú (kolektiv).

V PLNĚ SEZÓNĚ

»Litují, ale dnes už jsou všechny vrcholky
obsazený!«

Výstup v ledu (Snímek V. Heckel)

3. Volba a příprava zimního či vysoko po-
loženého bivaku.

V. 1. Geologie velehor.

2. Botanika a zoologie velehor.

3. Písemnictví a časopisectví — včetně
základů horolezecké historie.

4. Horolezecké organizace a organizování
horolezectví v SSSR, zemích lidové demo-
kratických a na Západě.

5. Estetika a etika velehor i horolezectví.

6. Znalost cizích řečí.

VI. 1. Značný důraz se klade na velehor-
ské lyžování na laně.

Provedení:

Jeden úkol plně vyřeší jedna osoba, v pro-
vádění detailů účastníci během jedné vele-
horské túry se střídají.

Doba trvání:

Tři týdny za každého počasí.

Hodnocení:

Praxe 20 bodů, teorie horolezectví 10 bo-
dů, teorie přidružená (sub V.) 6 bodů.

Značný důraz se klade na vyspělost ho-
rolezce i po stránce teoretické a všeobec-
ného vzdělání: řečí, zběhlost ve světové
horolezecké literatuře a historii!

Návštevnost Pyšného štítu

IVAN BOHUŠ

Z příležitosti súpisu rastlinstva
vrcholovej časti Pyšného štítu vybrali
L. Odložilková a B. Mrhová, pracov-
níčky Tatranského múzea v Poprade,
obsah vrcholovej krabice, o čom urobili
na štíte záznam a tento umiestnili vo
vyprázdnenej krabici. Podľa zaužívahé-
ho spôsobu budú vrcholové záznamy
v múzeu riadne uložené a spracované.
Počnúc týmto prípadom, berie múzeum
na seba úlohu z času na čas vyberané
záznamy sústavne aj publikovať a dať
tak do rúk širokej verejnosti materiál
k dejinám jednotlivých štítov a horo-
lezectva vo Vysokých Tatrách. Je len
prírodné, že z vizitiek dostávame
obraz iba o približnej návštevnosti ští-
tov. I v našom prípade: mnohí iste vô-
bec nezapísali svoj výstup, či už z ne-
miestnej skromnosti, alebo z nejakých
technických ťažkostí. Okrem toho bolo
aj v »halde« zápisov 7 kusov takého
charakteru, že ich v štatistike návštev-

nosti nebolo možné za žiadnych okol-
ností zobrať do úvahy (nesúvislé torzá
pôvodných záznamov, celkom vyblednu-
té a nečitateľné lístky, kartónček
»Spartak Liberec« bez akýchkoľvek
údajov a pod.).

Skutočnosť, že väčšina starších vizi-
tiiek bola porušené klimatickými vplyv-
mi, hovorí za častejšie vyberanie obsa-
hu »plechoviek«, minimálne každý tretí
rok.

Štatistická tabuľka návštevnosti Pyš-
ného štítu za roky 1950—1956 (do
26. X.) podľa vrcholových vizitiek je na
nasledujúcej strane.

Pyšný štít mal za šesť rokov spolu
314 návštevníkov. Jeho priemerná roč-
ná návštevnosť činí 52,3 osôb. Naj-
väčšej návštevnosti sa dočkal v roku
1954, keď naň vystúpilo 74 horolezcov.
Potom nasledujú roky 1956, 1952, 1955,
1951 a napokon rok 1950 s 10 výlet-
níkmi.

Zamartia turnia a Kozia przeleż ke članku Połská część Vysokých Tatier (Snímek St. Zwoliński)

PYŠNÝ ŠTÍT 2625 m	počet osôb v rokoch							
	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1950 až 1956
za rok spolu	10	33	45	36	74	44	72	314
za marec						3	2	5
apríl				8				8
máj							7	7
jún								—
júl			15	9	13	27	9	73
august	10	26	26	13	53	6	17	152
september			2		8	6	35	51
október		6	2	6		2	2	18
mužov	8	22	30	30	30	24	48	192
žien		4	3	4	16	5	10	42
nezistiteľných	2	7	12	2	28	15	14	80
zo Slovenska	4	17	17	15	9	2	13	77
z českých zemí	3	16	11	18	41	27	32	148
z Poľska	3					3	7	13
neznámeho bydliska			17	3	24	12	20	76
Z stenou			4	2				6
SV stenou			4			2		6
V stenou				4	2			6
V stenou — J pilier.	10	9	13	4		6	9	51
JZ hrebeňom a pilier.		14	8	3	16	7	14	62
JV hrebeňom			6		18	6	4	34
SZ hrebeňom		4	2	23	38	8	30	105
SV rebrom							2	2
bez bližších údajov		6	8			15	13	42

Vôbec nebol navštevovaný v zimných mesiacoch novembri až februári, ako aj v júni, vyznačujúcim sa veľmi neustáleným počasím. Z dvanástich mesiacov mal Pyšný štít návštevy len v siedmich, pričom za marec, apríl a máj dosiahli tieto za šesť rokov menej ako desať osôb (za všetky tri mesiace spolu iba 20 osôb). Mesiacom najväčšej návštevnosti je august (za 6 rokov 152), po ňom nasledujú júl, september, október, apríl, máj a marec. Návštevnosť jednotlivých mesiacov je v značnej miere ovplyvnená počasím. Jasne je to vidieť pri zrovnaní daždivého augusta 1956 (17) so slnečným, jasným septembrom (35 osôb), hoci v iných rokoch býva tento

pomer skoro pravidelne práve obrátený:

v r. 1950 za VIII. 10 a IX. — osôb
v r. 1951 za VIII. 27 a IX. — osôb
v r. 1952 za VIII. 26 a IX. 2 osoby
v r. 1953 za VIII. 13 a IX. — osôb
v r. 1954 za VIII. 53 a IX. 8 osôb

Najvčasnejší výstup sa uskutočnil 25. marca (Mrkos—Skřivánek hrebeňom z Lomnického štítu v r. 1956), najneskorší 26. októbra (L. Odložilíková—B. Mrhová z Lastovičej štrbiny v r. 1956). Nakoľko oba tieto extrémne výstupy boli vykonané v roku 1956, je toto rok s najväčším časovým rozpätím návštevnosti za posledných 6 rokov (tým skôr, že do konca r. 1956 je ešte vždy určitá

eventualita ďalšieho výstupu). Treba poznamenať, že v oboch prípadoch ide o horolezcov z Vysokých Tatier.

Vo všetkých rokoch sú v značnej prevahe mužskí horolezci. Veľký počet horolezcov nezistiteľného pohlavia je zapríčinený hlavne zlým stavom vrcholových záznamov, z ktorých polovica nesie stopy po namoknutí a ďalšie sú zas dotrhane a dokrčené, v dôsledku čoho sa najmä zápisy tvrdšou ceruzou stávajú nečitateľnými. Z ďalšieho výkazu je vidieť, že medzi návštevníkmi sú v značnej prevahe horolezci z českých zemí, ktorí dosahujú skoro dvojnásobok slovenských návštevníkov Pyšného štítu. Používalo sa zhruba osem výstupových smerov, z ktorých najpopulárnejšie boli severozápadný hrebeň (105 osôb), juhozápadný hrebeň a pilier (62) a východná stena južným pilierom (51).

Na základe dostatočne čitateľných lístkov môžeme vykázat len jednu »sólo-návštevu« Pyšného štítu, ktorú vykonala 26. IX. 1955 Eva Skřivánková hrebeňom z Lomnického štítu. Maximálny počet účastníkov kolektívnych výstupov bol 10 osôb (4. a 13. VIII. 1954 JV a SZ hrebeňom). Najväčšiu dennú návštevnosť mal Pyšný štít 3. a 23. VIII. 1954, 22. VII. 1955 a 8. IX. 1956, keď sa na ňom stretávalo z troch až štyroch skupín zakaždým 11 horolezcov.

V porovnaní s ostatnými tatranskými vrcholmi, vysokými vyše 2600 m, je Pyšný štít najslabšie navštevovaný, čo sa ináč priaznivo odzrkadľuje aj v pomernej bohatosti vrcholovej flóry.

Z minulosti máme iba málo statistických dát, týkajúcich sa Pyšného štítu. Miestna tlač (týždenníky Karpathen-Post, Zipser Bote) i turistické časopisy (Turista közlöny, Turisták lapja, A Magyarországi Kárpátgyesület évkönyve, Jahrbuch des Ungarischen Karpathenvereines) uverejňovali síce — najmä Posewitzove a Weberove — tabuľky návštevnosti tatranských vrcholov, ale Pyšný štít sa v nich objavuje iba celkom výnimočne. Ťažko je dnes zistiť, či preto, že nemal v poniektorých rokoch vôbec návštevníkov, alebo či chýbali len dáta autorom štatistík. Faktom je, že aj podľa starých služobných knižočiek horských vodcov sú výstupy na Pyšný štít len veľmi zriedkavé, pričom treba konštatovať, že pred I. svetovou vojnou prichádzali do úvahy skoro bez výnimky len výstupy s vodcom.

Prvý známy výstup vykonal dr. Edmund Téry s vodcom M. Spitzkopfom v roku 1877. Z neskorších rokov máme o návštevnosti Pyšného štítu dosiaľ zachytené iba tieto dáta:

r. 1898 — 2 osoby r. 1901 — 6 osôb
r. 1899 — 2 osoby r. 1904 — 9 osôb
r. 1900 — 4 osoby r. 1907 — 9 osôb

Medzi vizitkami z vrcholovej krabice Pyšného štítu za roky 1950—1956 chýbajú záznamy o prvovýstupoch Valeriána Karouška s Bohušom Nejedlom z 19. VII. 1952 a Františka Plška s Vlastimilom Zavrelom zo dňa 14. VIII. 1952, takže k úplnej štatistike za rok 1952 možno s určitou prirátat štyroch horolezcov (spolu teda 49 osôb).

NA UVÍTANOU v novém ročníku dostáváte 1. číslo HOROLEZCE v mimořádně zlepšené úpravě. Ukažte je známým horolezcům, turistům i milovníkům přírody a upozorněte je, že i oni mohou časopis odebírat, přihlásí-li se u svého poštovního doručovatele nebo na poštovním úřadě. Napište redakci HOROLEZEC (Jungmannova 24, Praha 2 — Nové Město), jak se vám obsah i vzhled tohoto prvního čísla líbí a co byste chtěli mít v příštích číslech. V druhé půli května dostanete číslo 2, v červenci 3. a v říjnu 4. číslo letošního ročníku.

POLSKÁ ČASŤ VYSOKÝCH TATIER

JULIUS ANDRÁŠI

Poľskú časť Vysokých Tatier z hľadiska horolezeckého môžeme zhrnúť do troch dolín, a to: dolina Rybieho potoka (kotlina Morského oka), dolina Piatich Poľských plies a dolina Gasienicových plies, s odnožmi radu menších dolín.

Dolina Rybieho potoka (kotlina Morského oka) je z horolezeckej stránky najväčšou a najfrekventovanejšou dolinou. Má typický tatranský ráz, hlboká dolina uzatvorená mohutnými skalnými štípmi a stenami hlavného hrebeňa Vysokých Tatier od juhu. Táto dolina je najväčšou dolinou pre horolezecké túry. Nájdeme v nej najľahšie hrebeňové túry aj najnáročnejšie stenové výstupy.

Veľmi vďačnými hrebeňovými túrami sú partie Siedmich Granátov, hrebeň Rysov a Žabieho koňa, ako aj prechod Mengusovskými štípmi. Zo známejších stenových túr sú SZ a Z steny Nižných Rysov, S steny Žabieho koňa, Žabej veže a potom S a SV steny Mengusovských štítov so všetkými kvalifikačnými horolezeckými ťažkosťami. V tejto doline je najdlhšia stena a pilier Vysokých Tatier, padajúca z Mengusovského štítu priamo nad jezero Morského oka. Tieto túry sa radia medzi prvé horolezecké túry vo Vysokých Tatrách. Východiskom na jednotlivé túry je chata pri Morskom oku.

Dolina Piatich Poľských plies je pokračovaním Roztockej doliny. Dolina má ráz alpský. Široká dolina veľkých rozmerov s nižším skalným uzáverom a menšou divokosťou, má niekoľko odnoží, menšie doliny, odkiaľ sú nástupy na vhodné horolezecké terény: dolinka pod Kolom, Pustá dolinka, Bučinová dolinka. Hrebeňové túry uzáveru doliny sú ľahšieho rázu a hodia sa na nácvik zimného horolezectva. Stenovité túry z Pustej dolinky na známu a povestnú Zamarliu Turniu J stenou a z Bučinovej dolinky na Granáty a Bučinové veže. Východisko pre jednotlivé túry je

z chaty pri Veľkom stave, najväčšom tatranskom plese.

Tretou dolinou je dolina Gasienicových plies, ktorá taktiež je pokračovaním doliny Suche Vody. Má podobný charakter ako predchádzajúca dolina. Delí sa na západnú a východnú časť, oddelenú hrebeňom Košcielca. Horolezecké túry sa v tejto doline striedajú od chodeckého terénu až po VI. stupeň ťažkosti, avšak krátkosť stien dáva horolezcom charakter tréningového než veľhorského lezenia. Hrebeňové túry sú obdobné ako v doline Piatich Poľských plies, kým stenové túry sa robia na Košcielci, S zrázoch Zamarlej Turni a Kozieho štítu z Kozej dolinky a na Z stenách Granátov. Východisko na horolezecké túry je opäť z chaty zvanej Murovanec, odkiaľ nástupy sú dosť dlhé.

Ďalšie dve doliny, dolina Panščica a dolina Waksmundská, z horolezeckého hľadiska neprichádzajú do úvahy.

Horolezecké stanové táborská na poľskej strane Vysokých Tatier nie sú určené a vyhradené ako na našej strane Tatier. Stanovať sa dá voľne v blízkosti spomínaných vysokohorských chat. Povolenie na táborenie netreba zvlášť vyžiadať, avšak stanovanie je treba zahlásiť chatárovi na príslušnej chate.

Informácie o túrach a schodnosti terénu vždy ochotne podajú chatári alebo pracovníci poľskej záchranej služby (GOPR = Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe — Horská dobrovoľná pohotovostná služba), konajú pohotovostnú službu na jednotlivých chatách.

Bližšie údaje a zprávy týkajúce sa poľských Tatier podáva centrála poľskej záchranej služby (GOPR) Zakopané, ul. Krupowski, tel. 13-45. Na písomný styk s poľskými horolezcami doporučujeme odbočku horolezcov PTTK, Klub Wysokogórski, Kraków.

Znových kvíh

Po slovenskom vydaní v nakladateľstve Osveta vyšiel koncom minulého roku Kroutilův preklad Gastona Rébuffata: *Hvězdy a bouře ve Sportovním a turistickém nakladatelství*. Kniha má 122 stran a vázaná stojí 11,50 Kčs. Pro svůj obsah a vzornou grafickou úpravu je nepostradatelnou knihou každého horolezce.

V únoru se objevila v našich knihkupectvích kniha Arno Puškáše, mistra sportu: *Vysoké Tatry, horolezecký sprievodca*. Kniha vyšla v nakladateľstve Šport v Bratislave. Má 200 stran, stojí 30,50 Kčs. V príštích čísle se k této knize vrátíme větším rozborom jejího obsahu.

Koncem února k nám byly dovezeny dvě horolezecké novinky z NDR. Förster—Grassler: *Bis zum Gipfel der Welt a Helmut Schöner: 2000 m Fels*. První je novým přepracovaným vydáním Försterovy knihy a obsahuje historii dobývání všech čtrnácti osmitisícovek. Druhá popisuje historii dobývání východní stěny Watzmannu hrdě se vypínající nad Berchtesgadenem do výše 2000 metrů. O obrovském zájmu naší veřejnosti o horolezeckou literaturu v jakémkoliv jazyce svědčí to, že během necelého týdne byly tyto knihy v Orbisu rozzebrány.

Ústřední správa geodesie a kartografie v Praze vydala mapu Hruboskalska, označenou jako část souboru horolezeckých map. Jde o velmi podrobnou mapu oblasti Dračích skal, skupiny Kapelníka, Majáku a údolíček na západní straně od hřebenevé cesty Hrubá Skála—Valdštýn. Číselné měřítko není udáno, je však přibližně v poměru

1:5250. K mapě je připojen popis celé oblasti se šesti snímků. Mapa je vhodným doplňkem již vydaného horolezeckého průvodce po těchto terénech. Vrstevnice, okrajové skály, cesty a stezky, prameny, lesní porosty, podrobně pak zachycené jednotlivé lezecké objekty dovolí dokonalou orientaci i neznalému.

Budou následovat podobné mapy z oblastí Děčínska, Broumovska, Teplicka a Ostaše a hlavně z Vysokých Tater?

Dr. K. Kučera

Českoslovenští přírodopisci uspořádali v roce 1948 pod vedením doc. dr. Emila Hadače a dr. Františka Hofavky vědeckou expedici na Island. Poněkud opožděně vyšla o této výpravě kniha: *V zemi sopek a ledovců*, jejímiž autory jsou všichni účastníci výpravy, za hlavní redakce dr. Hadače. Kniha vyšla v nakladatelství ORBIS a obsahuje na 240 stranách textu a 48 stranách hlubotiskových a barevných fotografií popis všech příhod se záznamy vědeckých výsledků, cena 33 Kčs. Účastníci neměli za cíl horolezecké výstupy, připravovali se však na výpravu ve Vysokých Tatrách, výzbroj a výstroj nelišila se nikterak od horolezeckých expedic, výstupy a zkoumání ledovců děly se za horolezeckých podmínek, cesty do základních táborů odpovídaly nástupům v oblastech velehor střední výšky. Zkušenosti expedice, podané v knize, jsou značným přínosem i pro horolezce, uvažující o cestě do neobydlených končin, i když nejde o velehoru asijské. Svízný sloh knihy se záznamem všech obtíží a jejich překonáváním a dobrý popis celého rázu

ostrova Islandu nám přibližuje tuto u nás málo známou oblast. Dr. K. Kučera

M. s. I. A. Čerepov: Obučenie alpinistov. Vydalo nakladateľstvo VCSPS Profizdat, Moskva 1957; 336 stran, 8 skizz, 8 tabulek. Prodej Sovětskaja kniga, Praha; cena váz. 5,20 Kčs. Toto vydání je doplněno podklady k provedení výcviku III. výkonnostní třídy k dalšímu zdokonalení v tomto sportu.

Obsah rozsáhlé látky je rozdělen do jednotlivých témat, která jsou scelená učebními plány, konkrétními rozvrhy a v závěru je pak uveden přehled požadavků jednotlivých výkonnostních tříd.

Knihu nelze považovat za stručnou a suchou metodiku, avšak pro rozsáhlou problematiku nám také nenahrazuje učebnici. Látka je v ní podána formou konspékту — jednotlivá témata mají svůj určený cíl, dobu, místo a metodu provedení k jejímu zvládnutí. Tvoří sborník nám aktuálních učebně výcvikových témat, s některými z nichž se při naší cvičitelské práci a výchově v oddílech důkladně či běžně zabýváme. Jsou také rozebrány pokyny k organizaci, zabezpečení a hodnocení námi celkem neuznávaných závodů ve skálolezení, jejichž hlavním posláním má být popularisace horolezectví mezi širšími masami pracujících.

Tuto knihu je možné doporučit našim instruktorům, cvičitelům a pomahatelům jako cennou příručku při určování základní metodické linie učebně výcvikové práce, samozřejmě s ohledem na místní specifické podmínky rozvoje horolezectví u nás. Ing. M. Grois

HOROLEZECKÉ zajímavosti

NEJVYŠŠÍ HORA

SSSR Pic Stalin (7495 m) byla v roce 1957 opět dostoupena 10 horolezců oddílu Burevestnik pod vedením zasloužilého mistra sportu Kuzmina. Tento vrchol byl do té doby dosažen pouze 10 lezci a vyžádal si dvě oběti na životech.

SKUPINA ANGLICKÝCH

horolezců v čele s J. Hunttem, který vedl v roce 1953 expedici na Mt. Everest, se vypraví v červenci tohoto roku na Kavkaz, kde hodlá podniknout řadu výstupů v oblasti Ušby.

HIMÁLAJSKÝ REKORD

v počtu štítů nad 8000 m dosažených příslušníky jednoho státu drží Rakušané. Doposud se jim ze čtrnácti osmitisícovek podařilo zdolat čtyři vrcholy. Nanga-Parbat 1953, Cho-Oju 1954, Gašerbrum II 1956, Broad Peak 1957. Hermann Bulh byl jediný horolezec, který vystoupil v prvovýstupu na dva osmitisícové štíty.

AUTOTUNEL POD MONT BLANCEM

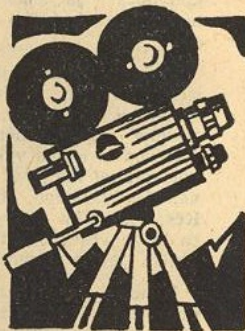

Francouzský parlament v minulém roce rozhodl 544 hlasy proti 32 stavbu tunelu pod Mont Blancem. Na francouzské straně se začne se stavbou tunelu ve výši 1203 m, a to u Chamonix. Na italské straně bude vjezd do tunelu u Entrèves ve výšce 1380 m. Tunel bude měřit téměř 12 km (11.900 m) a bude touto délkou čtvrtý v Evropě. Stavba tunelu bude trvat tři roky. Vozy budou potřebovat dvacet minut k projetí, protože maximální rychlost bude 35 km/hod. Těch 32 hlasů ve fran-

couzském parlamentě, které byly proti projektu, byly jistě hlasy horolezců nebo alespoň milovníků nerušeného horského klidu.

FESTIVAL HOROLEZECKÝCH FILMŮ

v pořadí již IV. probíhal na podzim 1957 v Trientu. Organizátorem byla horolezecká sekce Clubu Alpino Italiano spolu s městem Trientem. První cenu získal Lionel Terray za film Lidé a hory Peru. Současně zde byla instalována výstava horolezecké fotografie rovněž s mezinárodní účastí.

TAKÉ PRVOVÝSTUP?

Jednadvacetiletý Franz Mosmüller z Archingu vystoupil východní stěnou Watzmannu sám a v noci. Do skal vstoupil večer a po devět a půlhodinovém obtížném lezení potmě překonal 1800 m vysokou stěnu.

RAKOUSKÝ DOROST

je organizovaný ve zvláštních mládežnických skupinách klubu Oesterreichisches Alpenverein. Mladí horolezci jsou organizováni samostatně odděleně od dospělých, a to ve věku 16—20 let, takových skupin je 100.

HILLARY NA JIŽNÍ TOČNĚ

Přemožitel »třetího pólu« země Mt. Everestu dosáhl dne 3. ledna 1958 jižní točny po čtyřicetidenním pochodu se psím spřežením. Po dosažení pólu prohlásil, že výstup na nejvyšší horu světa nebyl tak fyzicky náročný a vyčerpávající jako tato cesta.

NA JEEPU NA DHAULAGIRI

Werber Stäubli vede novou švýcarskou expedici na Dhaulagiri. Expedice vyrazila 17. I. 1958 z Zürichu na dvou jeepech, které podniknou 12.000 km dlouhou cestu přes Rakousko, Jugoslávii, Řecko, Turecko, Irán, Pákistán, do Dillí. V polovině března budou v Pokhaře, odkud podniknou dvoutýdenní pochod k základnímu táboru ve výšce 4800 m. Pro vlastní pokus budou mít dva měsíce na přípravu.

Závod zdatnosti

Horolezecký oddíl TJ Slovan Mariánské Lázně uspořádal v rámci sokolovských závodů zdatnosti dne 2. února 1958 sdružený závod hřídek na 12 km: Krakonoš—Prelát—Vlkovice—Závišín—Golf—Krakonoš. Ing. Chytil

Dobry nástup horolezeckého oddílu Slavie Vysoké školy

Horolezecký oddíl IJ S.avia-vysoké školy v prvním čtvrtletí obnovil pravidelné nedělní tréninky. Zároveň s fyzickou přípravou rozšířil propagačně informační činnost a každých 14 dnů pořádá přednášku nebo film. V lednu byly promítnuty dva barevné filmy: Sjíždíme rakouské řeky a Špindlerův Mlýn. Tyto filmy byly doplněny k přednášce o kombinaci vodáctví a horolezectví na řekách francouzského vápencového kresu. Druhý filmový večer byl sestaven z barevných filmů s ledovcovou tematikou Výstup na štít Vítězství v Pamíru a film K. Skřípského.

Menší úspěch byl zaznamenán při nábivku zimního táboření, jehož se zúčastnila pouze desetina členů.

Jako novinku oddíl zavádí

HILLARYHO PARTNER TENSING

navštívil předsedu vlády Československé republiky při jeho cestě po Indii se svými třemi dcerami a setrval s ním v delším srdečném rozhovoru.

OSMITISÍCOVKY

dlouho vzdorovaly všem pokusům. V letech 1895—1919 byly podniknuty tři bezúspěšné výpravy. Od 1920—1945 18 expedic (7 na Mt. Everest, 2 na K 2, 4 na Kandžendzengu, 4 na Nanga Parbat, 1 na Hidden Peak) aniž by některá z nich dosáhla vrcholu. Zato v letech 1946—1956 ze 28 pokusů bylo 11 úspěšných. Dosud nejsou dostoupeny Dhaulagiri (8172 m), Hildden Peak (8068 m) a Shisma Pangma (8013 m).

Zprávy Z ODDÍLŮ

»oddílové minimum«, které ukládá členům povinnost absolvovat za rok určitý počet oddílových akcí. Tím hodlá oddíl řešit problém »paprových členů«, kteří zhoršují výsledky práce oddílu.

Nedostatek cvičitelů se oddíl snaží odstranit uspořádáním školy pro pomocné cvičitele, která má 13 frekvencí. Trvání je plánováno na 6 měsíců s jedním zájezdem do Tater. Během půlroční teoretické a praktické přípravy má být tak svépomocí vyřešena tíživá situace velkého počtu nováčků na jednoho cvičitele.

Oddíl doporučuje, aby rubrika »Zprávy z oddílů« přinášela úspěchy i neúspěchy v činnosti, byla zrcadlem života oddílů a zprostředkovala výměnu zkušeností.

V. Suchý

Společný lyžařský výcvik

Jako každým rokem uspořádala krajská horolezecká sekce v Ústí n. L. ve dnech 7.—9. února t. r. v pořadí již šestý zimní stanový tábor v Zadní Telnici v Krušných horách. Za účasti dvaceti horolezců z oddílů Lokomotiva Děčín, Ústí n. L., Teplíce, Slavoj Střekov a Dukla Litoměřice. Součástí stanového tábora byl lyžařský výcvik, který probíhal po dva dny. Největší důraz byl kladen na terénní sjezdy se zátěží. Průměr lyžařské výkonnosti ve srovnání s předešlými lety se podstatně zvýšil. Někteří účastníci tábora využili lyžařského výcviku k přípravě na Sokolovský závod. Výcvik byl zakončen závodem ve slalomu. Stanový tábor přispěl horolezcům především tím, že si mohli ověřit své výkony a přípravu v zimním stanování a lyžování. W. Kubínek

Úspěšný rok oddílu ve Frýdku-Místku

Oddíl horolezců TJ Železáren Stalingrad ve Frýdku-Místku hned na začátku roku 1957 vypracoval plán výcviku na cvičných skalách. Některá data výcviku byla určena přesně, jiná podle úmluvy. Oddíl se scházel vždy téměř v plném počtu. Počet jednotlivých akcí vypadal tak-

to: Štramberk 6krát, Maniny 2krát, Pulčiny 1krát, Čertovy skály 1krát, Mazák 5krát, Malá Fatra 2krát, Skalice 5krát. Kromě toho se ještě tři členové zúčastnili orientačního závodu oddílu turistů. Čtyři členové oddílu provedli přechod hřebem Roháčů, několik tur na českých a dva členové vykonávali cestou zimu práci členů Horské služby na Lysé hoře.

Na zájezd do Tater, tentokrát do Kačí doliny, se oddíl velmi poctivě připravoval. Řada pěkných výstupů v Tatrách svědčí o tom, že příprava oddílu byla úspěšná. Táborem v Tatrách však činnost oddílu neskončila. Cvičné skály a Malá Fatra uzavřely úspěšný rok v životě tohoto oddílu.

R. Kubalák

Dopis z kursu pomocných cvičitelů Jihlavského kraje

Milá redakce,

jako členka horolezeckého oddílu jsem se účastnila letního kursu pomocných cvičitelů ve Vysokých Tatrách. Ačkoliv jezdím do Tater každým rokem, přece léto 1957 mělo pro mne zvláštní význam. Letos jsem totiž poprvé poznala Tatry jako horolezec. Po návratu jsem dlouho na kurs vzpomínala a část svých vzpomínek jsem napsala. A tak vám to tedy posílám:

Ráno v horolezeckém táboře. Ticho je náhle proříznuto ostrým hvizdem píšťalky, který přímo nutí vylézt ze spacího pytle a nastoupit na společnou ranní rozcvičku. Po milém ranním osvěžení ve studeném tatranském potoku se s chutí zasedne k horkému kávu, čaji či kávě a zároveň se napjatě poslouchá, jaký je dnešní program. Vedoucí hlásí: »Dnes se rozdělíme na menší skupinky a polezeme v blízkosti tábora.«

Většina jde na Baranní rohy. My se rozhodujeme pro Jastrabiu vežu. Bereme lana, smyčky, skoby a karabíny, něco pro chut a naše silná pětka vyráží. Čtyři děvčata a kdo lepší s námi může jít, nežli náš vedoucí Vláda. Nástup provádíme poměrně v delším čase, než bývá u nás zvykem. Ale víme, že již zítřka odjíždíme a proto se snažíme co nejvíce z nádherné tatranské přírody zachytit pro vzpomínky. Vidíme skupinku kamzíků — celou rodinku — jak lehce přeskakují s kamene na kámen, tři kroky stojíme od směšně zvědavého sviště, a čím výše přicházíme, tím neznámější květiny vidíme. Za chvíli se ocitáme pod vlastním výstupem. Navazujeme se. Podle Kroutila-Gellnera jdeme s Vládou desetimetrovým kominem, ale potom uhybáme vpravo a začínáme lézt

vlastní variantu. Vladimír mně zmizel za chromným balvanem — lezeme na celou délku lana. Dobrá a teď začínám lézt já. Když jsem se dívala odspoda, říkala jsem si: »Hm, tohle nic nebude. Všude samý chyt a stup,« ale běda, ten samý chyt a stup byl jen tak na dva metry, a teď jsem právě pod převisem — na téměř hladké plátně. Snad jsem měla strach, snad to byla nedůvěra ve svou vlastní sílu, ale věřte, že když jsem se podívala dolů, bylo mně lépe, než když se podívala vzhůru a nikde jsem neviděla žádný pořádný chyt, kdy se ruka zaklesne a člověk cítí takový zvláštní pocit uspokojení. Ještě tři délky lana a jsme na vrcholu. Dole jsme byli za 10 minut. Každý druhý krok se otáčím a odbornickým okem měřím tu stěnu a mám v sobě takový pěkný pocit, že jsem se nevzdala a zvítězila tak sama nad sebou.

Je 16 hodin odpoledne, poslední den našeho kursu, slunce je krvavě rudé a všechno kolem září barvou nachu. Dole hučí vodopád, který se třští o kameny a mizí někde v koso-dřevině. Všechny štíty kolem jsou jasné, vidím i meteorologickou stanici na Lomnickém štítě...

»Do vidění příští rok, moje milé Tatry!« Nezlobte se na mne, že to píši tak neumělým slohem, protože píši pro časopis poprvé. Časopis Horolezec se mi velmi líbí. Byla bych nerada, kdyby snad pro malý počet odběratelů vycházel v omezeném rozsahu. Snažím se tedy získat nové odběratele. Podarilo se mi to tak trochu — dva nové předplatitele jsem již získala. A budu agitovat dále.

Končím s přátelským pozdravem
Hore zdar!

Hana Aplitauerová,
Havlíčkův Brod

XXIII HOROLEZEC, odborný časopis, vydává Čs. svaz tělesné výchovy ve Sportovním a turistickém nakladatelství v Praze. Odpovědný redaktor dr. Arnošt Černík. Redakce Praha 2 — Nové Město, Jungmannova 24, STN. Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Cena 1,20 Kčs, předplatné 4,80 Kčs. Tiskne tiskárna Rudé právo, vydavatelství ÚV KSČ, Praha. A-01094. Vyšlo v březnu 1958.

